«بوزانتيون»
ارمنيجه يومي وسياسي غزته . صاحب امتياز ومدير مسؤل
بوزانت كچيان
مطبعه واداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մէճ., վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2ւ.—Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց թերթին կ'ստորագրէ միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 236 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1897 ՕԳՈՍՏՈՍ 8/20 | 22 ՐԷՊԻՒՂ ԷՎՎԷԼ 1315. | 8 ԱՂՈՍԹՈՍ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 236

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՅԵՐԵԿԻ ԹԻՒԸ

Երեկուան Բիւզանդիոնի Թուահամարն ու Թուականները չեն փոխուած Ա. Երեսին վրայ, Բայց միւս երեք երեսներուն վրայ փոխուած են։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՄԱՐԴՈՒ ՊԱԿԱՍԸ

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը տակաւին Տնօրէն մը կ'փնտռէ, կ'ըսեն մեզ. Շատ ընտրելիներ ներկայացեր են, ոմանք զօրեղապէս յանձնարարուած, զի յանձնարարականները դեռ մեծ դեր կ'խաղան մեր ազգային-վարչական կեանքին մէջ. բայց մէյ մէկ ներպով անյարմար դատուեր են. Արդէն քանի տարիէ ի վեր առժամանակեայ Տնօրէններով կ'կառավարուի Հիւանդանոցը. Նախորդ բազմաթիւ Տնօրէնին՝ Երէցեանի՝ հրաժարումէն ի վեր, կարելի չէ եղեր վերջնական տնօրէնութիւն մ'ընել. Ամէն բերնէ գանգատ միայն կ'լսենք թէ «գործ չկայ. չատ մարդիկ անգործ մնացեր են, տնտեսական տագնապին բերմամբ», կամ թէ «երիտասարդութիւնը չի քաջալերուիր, զի դպրոցէ ելած այնչափ չնորհքով տղաք պարապ կ'պտըտին»։ Ո՞ւր են սակայն. Մեր խօսքը Թերթօններուն համար չէ, այլ անոնց համար որ բան մը աղէկ սորված են, որ գործ մը լաւ կրնան կատարել. Լրագրատներու պատահած է օգնականներ կամ թարգմանիչներ փնտռել, որք վայելուչ աշխարհաբար մը գրեն, աղէկ տաճկերէն հասկնան, և անսխալ կարենան թարգմանել եւրոպեան մէկ կամ երկու լեզուէ. Միջնակարգ վարժարանի մը ո՛ և է ընծացաւարտ պէտք էր կարող ըլլար գոհացնել այս երեք պայմանները. Եթէ յարմարագոյն ընտրութիւններ կարելի չեն եղած, տրուած ամսականին չափաւորութեան պատճառաւ չէ. զի տասնեակ, քսանեակ ընտրելիներ միահաղոյն ներկայացած են, որք անգործ մնալու, կամ աւելի չափաւոր ամսականներով աշխատելու դատապարտուած, ո՛ և է պայմանի յանձնառու պիտի ըլլային. Բայց այնքան համեստ ստորոգելիք անգամ անկարելի եղած է անթերի գտնել. Երեք պայմանէն գոնէ մին պակաս է միշտ. Շատ բաներ կարգացեր են, բայց ամենն ալ թերի է. Դպրոցի դասընթացքով չատացեր են. կրնաք իրենցմէ բան մը կատարելագործելու հետամուտ չեն եղեր. Տնտեսական տագնապէն առաջ, կ'առարկուէր թէ «անկանկ բանի եւրոպ տղաքն ամենքն ալ գործի են»։ Այժմ կ'ուրախանայինք, թէև պարապ պտըտողներուն բազմութեան վրայ չցաւիլ կարելի չէր. Իսկ տնտեսական տագնապէն ետքը կ'առարկուի թէ «Ամենքն ալ գաղթած են»։ Իրա՞ւ են այս առարկութիւնք, թէ ինքնախաբէութիւն.

Նմանապէս, Հիւանդանոցի Տնօրէնցու՝ մարդոց համար. Հոգաբարձուներն առաջ չկրցան յաջող ընտրութիւն մ'ընել, որովհետեւ կ'ըսուէր թէ «Ձեր փնտռածին նման՝ թէ՛ ուսեալ և քանիրուն և թէ գործնական կեանք վարած մարդիկ պարապ չեն մնար, ամենքն ալ գործի են»։ Հիմակ ալ կ'ըսուի թէ «Այն տեսակ առաջնակարգ մարդիկ որոց գործն աւրուեր է, և հետեւաբէս կարօտ մնացեր են պաշտօն մը խնդրելու, հոս չեն, գացած են»։ Աստուած հետերնին ըլլայ. Արդեօք ատո՞ր համար է որ Վառնայէ հազարներով դառնալ կ'խորհին, եթէ միայն Ս. Պատրիարք Հայրը միջնորդէ որ կայսերական կառավարութիւնն անոնց անցագիր տալու հրահանգ զրկէ իր Վառնայի հիւպատոսին. Անյաջող վաճառականներ, ճամբուած դըպրոցի տնօրէններ, առանց դասի մնացած դասատուներ, փակուած վաճառատուներու դրագիրներ չատ ներկայացեր են Հոգաբարձութեան, որ չէ կրցեր իր փնտռած քանի մը տաքրակերպ ձիրքերն անոնց ո՛ և է մէկուն վրայ գտնել. Երեք կամ չորս տարի առաջ Աւետ-էֆէ մէջ առաջարկեցինք լիազօր խնամութիւնով Հիւանդանոցի և յարակից հաստատութիւններուն ընդհանուր տնօրէն կարգել Ստեփան փաշան. Այս առաջարկութիւնով ցոյց տուինք թէ մեք ո՛րպիսի ձիրքեր կարեւոր կ'դատենք այն պաշտօնին յաջող կերառութեան համար. Ժամանակին հոգաբարձուներէն ոմանք պահ մը տրամադիր երեւցան ընդունելու այս առաջարկութիւն. բայց յետոյ լսեցինք որ ոմանք չատ տարիքոտ, ուրիշներ՝ չատ դժուարահաճ գտեր են փաշան, և եզրակացուցինք թէ հոգաբարձուները չեն յօժարիր խնչքով ու փորձառութիւնով իրենցմէ դեր ի վեր մէկը գործածել, այլ անանկ մէկը կ'ուզեն անուանել որ իրենց ամէն ըսածին հլու հնազանդութեամբ համակերպի, անպակաս ընելով խոնարհամտութեան ցոյցերը. Բայց մեր ազգին մէջ, ուր այնքան պակաս են կարգապահութեան վարժեցնող հաստատութիւնները, ճշմարիտ արժանիք եւ կատարեալ հլութիւն ո՛չ մէկուն մը վրայ կ'գտնենք. Անկէ ի վեր հոգաբարձուներուն յաջող ընտրութիւն մ'ընել չկրնալն համոզեց զմեզ թէ միայն գրական ասպարէզին մէջ չէ որ ճշմարիտ արժանիքն հազուագիւտ է. Գործի ասպարէզին մէջ ալ անանկ է. Ասպարէզը կ'պակսի զարգանալու, և պատրաստութիւնն ալ պակաս է. Ինքնակրթութեան, ինքնազարգացման մեծ պակաս կայ մեր մէջ. Գործի մը գլուխ ըլլալու, գործ մը վարելու մատակարարական, վարչական ձիրքը մանաւանդ խիստ հազուագիւտ է մեր մէջ. Ուրիշի հրամանին տակ գործի վարժուելու թեկնածուներ չատ ունինք. Ուրիշներու հրամայելու, մեծ հաստատութիւն մը կառավարելու ձեռնհասութիւնը գրեթէ անգտանելի է մեր մէջ. Այն ազգերու մէջ, ուր կան մեծ գործարաններ, կամ ընդարձակ չահագործութիւններ, զինուորական ծառայութիւն և կարեւոր պաշտօնարաններ, հոն միշտ կարելի է առաջին կարգի գործի մարդիկ գտնել, որք վարժուած ըլլան կարգապահութեան՝ ի սկզբան ուրիշներու ծառայելով վարչային բարեկարգ պայմաններու տակ, և ապա ուրիշներուն հրամայելու, երկար ժամանակ պետ եղած ըլլալով հաստատութեան մը, կամ հանրային ծառայութեան մը. Մեր ազգին մէջ ատոնց ո՛չ մին կայ, ուստի առանց պատճառի չէ որ Ազգ. Հիւանդանոցի նման մեծ հաստատութիւն մը վարելու կարողութիւնը դիւրաւ չենք գտներ մեր մէջ. Ուրեմն, ինչո՞ւ Եւրոպացի մը չանուանենք, որ բոլորովին նոր գաղափարներ, նոր մեթոտներ բերէր այս հաստատութեան մէջ, աւելով այնքան պիտանի հարուածը տալով հին և նոր զեղծումներուն հաւասարապէս. Ահա թեկնածութիւն մը. Բայց Եւրոպացի մը Հայուն չափ աժան կ'աշխատի՞.—Ո՛չ երբեք.—Եւ ո՞ւր գտնել այն Եւրոպացին.— զմեզ շրջապատող Լեւանդէններո՞ւն մէջ, որք արդէն վարժուած են արեւելեան բարքերուն ամէն թերի կողմերուն. Եթէ, սակայն, Հիւանդանոցի լեզուէն հասկցող Եւրոպացի մը կարգելու գաղափարն ազգասիրական սխալ դիւրագգածութեան մը չգայթէր, մինչեւ ցարդ հատ մը կրնայինք գտնել, կամ Եւրոպիոյ հայ գաղթականք կրնային գտնել և զրկել. Հայոց մէջ բարեգործական մեծ ձեռնարկութիւններ վարող Եւրոպացի այրերուն և կիներուն կողքէ, սրտաբուխ և բանիմաց գործունէութիւնը մեզ ա՛յնքան գերազանց երեւցած է մերիններուն կողմնակցական, թոյլ, զեղծ, կամ անճարակ մատակարարութենէն, որ կ'հաւատանք թէ մեզմէ աւելի զարգացած հասարակութիւններ մերիններէն աւելի ձեռնհաս վարչական մարդիկ կրնան փոխ տալ մեզ.

ԿՐԵՏԷ ԿՂԶԻՆ

Ա.

Ինչպէս բոլոր Յունաստանի, նոյնպէս և Կրետէի սկզբնական պատմութիւնը կ'կորսուի խոր հնութեան մը մէջ, խառնուելով առասպելներու և դիւցազնական զրոյցներու. Ըստ յունական դիցաբանութեան, երեք էին դժոխքի դատաւորները, Մինոս, Էակոս և Հռադամանթոս, որք Պղատոնի թագաւորութեան հպատակները (մեռեալները) կը դատէին՝ իւրաքանչիւրի գործոց համեմատ որոշելու արժանաւոր հատուցումն, այն է կամ Եղիսեան դաշտի (արքայութեան) վայելքն և կամ Տարտարոսի տանջանքը. Արդ, ասոնց առաջինը Մինոս՝ Կրետէի թագաւորն էր ա՛յնքան արդարակորով որ այդ անդրաշխարհային դատաւորութեան արժանի համարուեր էր Ոլիմպեան երկնաբնակ աստուածներէն. Մեծագոյն պատիւ ու վարձատրութիւն կրնա՞ր ըլլալ. Նոյնպէս մէյմէկ նշանաւոր արդարասէր մահկանացուներ էին Էակոս և Հռադամանթոս որ նոյն փառքին ու աթոռոյն արժանացեր էին. Բայց իրենց նախագահը Մինոս էր. Իր անուան չնորհիւ է որ է՛ն առաջ կը յիշուի Կրետէ կղզին նոյն իսկ առասպելական պատմութեանց ամէնէն նախնական ժամանակներուն մէջ. Մինոս համբաւաւոր է ոչ միայն իր արդարասիրութեամբ, այլ եւ իր իմաստուն օրէնսդրութեամբ. Այնպէս որ դեռ Աթէնք կիսավայրենի կամ ո՛չ-քաղաքակրթեալ էր, երբ Կրետէ կ'ծաղկէր ու կ'բարգաւաճէր վաղաժամանակեայ քաղաքակրթութեան մը բարիքներովը. Ուստի թէ՛ Աթէնքի և թէ՛ Սպարտայի օրէնսդիրներն, հռչակաւորն Լիկուրգոս եւ մեծահամբաւն Սոլոն, պէտք զգացին նախ Կրետէ այցելելով Մինոսի օրէնքներն եւ անոնց արդիւնքներն իմաստասիրել եւ ապա ձեռնարկել իրենց օրէնսդրութեանց. Բովանդակ Յունաստանի մէջ դեռ ոչ մէկ տեղ գեղարուեստական և ճարտարապետական հոյակապ շինութիւն մը կառուցուած կար, մինչ ի Կրետէ գոյութիւն ունէր Լաբիւրինթոս կամ Բաւիղն, որ այնչափ ոլորտապտոյտ և մանուածապատ չէ՞նք մ'էր (միշտ ըստ առասպելաց, որք իրականութեան տարբեր ձեւով պատմութիւններ են) որ ներս մտնողն այլ եւս չէր կարող դուրս ելնել, զի ճամբան կ'կորսնցնէր. Եւ այս խորհրդաւոր հրաշակերտն իր մէկ նմանը միայն ունէր, եգիպտական Լաբիւրինթոսն՝ որոյ չինութիւնը Փսամետիքոսի ժամանակին կ'ընծայուի թէպէտ, բայց չատ աւելի հին է անշուշտ, և թերեւս նախօրինակ կրետականին, զոր Դեդալոս չինեց. Բայց Մինոս լոկ արդարասէր օրէնսդիր մը չէր, այլ եւ յաղթող աշխարհակալ որ նոյն իսկ Եղլադայի ոստանին (Աթէնքի) յաղթելով՝ ուրիշ ծանր պայմաններու հետ հարկ դրած էր Աթէնասի քաղաքին վրայ իինն տարի եօթնական մանչ և եօթնական աղջիկ տղայ խրկել Կրետէ, որպէս զի Լաբիւրինթոսի մէջ եղած Մինոդաւրոս անուն մարդագոյլ հրէշին կերակուր ըլլան. Երեք անգամ այս անողոք հրամանը կատարած էին Աթենացիք, երբ չորրորդ անգամուն Աթէնքի Եգէոս թագաւորին որդին Թեսէոս, որ Յունաստանի հին դիւցազուններէն մին է և ընկեր մեծահռչակ Հերակլէսի, առաջարկեց իր հօրը զինքն ալ խրկել ի Կրետէ միւս զոհերուն հետ, որպէս զի կամ Մինոդաւրոս հրէշն սպաննելով հայրենիքն այնպիսի հակամարդկային տուրքէ մը ազատէ, եւ կամ ինքն եւս զոհուի միւս հասարակ մանչերուն ու աղջիկներուն հետ. Զի արդարութիւն չէր բուն Թէսէոսի, որ գահաժառանգն էր, ամէն բեռ ժողովրդեան վրայ ձգել եւ արքայական ընտանիքը զերծ պահել. Բայց Հերակլէսի մտերիմ ընկերին չէր վայլեր մարդագլուխ և ձիացուլ հրէշի մը ուրկորին ճաշ ըլլալ անտարբեր ու անընդդիմադիր. Ուստի, յաջողելով Կրետէի թագաւորին Արիադնէ աղջկան սիրոն որսալ, ուսաւ անկէ բաւիղը մտնելու ու ելնելու հնարքն, այն է՝ կծիկ մը բանած ձեռքը՝ քակելով ներս մտնել և ապա նոյն թելը վրան փաթթելով դուրս ելնել առանց ճամբան մոլորելու. Իսկ Մինոդաւրոս բնականաբար չէր կրնար դիմադրել Հերակլէսի զինակցին, որ դիւցազնական քաջութեամբ վրան յարձակելով, սպաննեց զայն և անհնարին ուրախութեամբ ետ դարձաւ իր ընկերներով, որք առանց անոր կորսուած էին. Դժբախտաբար իրենց ծայրայեղ ուրախութենէն մոռցած էին վերադարձի ժամանակ իրենց նաւուն սեւ դրօշակը վար առնելով ճերմակ դրօշակ մը պարզել, ինչպէս պատուիրած էր հէք Եգէոս թագաւորը. Ուստի, երբ հեռուէն նշմարեց Կրետէէ դարձող նաւը սեւ դրօշակով, կարծելով թէ որդին կորած է, ինքզինքը ծովը նետեց սրտին յուսահատութենէն. Եւ այդ պատճառաւ Եգէոսեան կ'կոչուէր ի հնումն Աթէնքի ցամաքը թրջող ծովը, այն է՝ Արքիպեղագոս. Իսկ Թէսէոս՝ յաջորդելով իր հօրը՝ վերջնականապէս ազատեց Աթէնքը կրետացւոց լուծէն, երբ արդէն Մինոս միւս աշխարհն հրաւիրուած էր մեռեալները դատելու.

Բայց Կրետէ միայն Մինոսով չէ որ կ'պարծի. Հոմերոսի Իլիականին մէջ երգուած աշխարհահռչակ դիւցազանց մէջ է նաեւ Կրետէի մէկ թագաւորն, Իդոմինէս, որ Ագամեմնոնի, Աքիլլէսի, Ոդիսեւսի, Դիոմէդէսի, Այաքսներու, Նեստորի և այլոց հետ համբաւաւոր Տրովադայի տասնամեայ պաշարման և կործանման մասնակից ըլլալու փառքն ունեցած է. Այլ աւելի նշանաւոր է Իդոմինէսի ընծայած աղխարհ մէկ տառմ. Կնոջ մը (Հելինէ) յափշտակութեան վրէժը լուծելու համար դժբախտ Տրովադան կործանող յոյն թագաւորներն ու իշխաններն իրենց վերադարձին մէյ մէկ վտանգի ու փորձանքի հանդիպելով՝ Իդոմինէս ալ երբ ի Կրետէ կ'նաւէր, ծանր փոթորկի բռնուեցաւ, ուսկից ազատելու համար ուխտ ըրաւ դից եւ դիցուհեաց հրապարակաւ, որ եթէ անվտանգ ցամաք հասցնեն զինքը, զոհ պիտի ընէ իրենց ո՛վ որ առաջին անգամ ընդ առաջ ելնէ իրեն. Եւ, բախտին դառն հեգնութեամբ, ո՞վ ելնէ իր դէմ ամենէն առաջ, աղէկ է,—իր միամօր աղջիկն որ անհուն ցնծութեամբ խաղալով, խայտալով դիմաւորել կուգար, ի գլուխ ահագին բազմութեան մը, սասանմեայ բայակայութենէ դարձող իր յաղթական հայրը: Տեսն իր աղջկան, ըրած անխորհուրդ ուխտն յիշելով Իդոմինէս, բիւր անգամ աւելի դժբախտ համարեց ինքզինքը քան Տրովադայի Պրիամ թագաւորի քաջ որդիներն որք դիւցազնաբար մեռան իրենց քաղաքին պաշտպանութեան համար. Զհամարձակելով ու խտադրուժ ըլլալ ու աղջկան սիրովը խոչանդուած՝ մոլեգնեցաւ խեղճ թագաւորն և անզգայաբար սուրն անոր կուրծքը խօթելով երդումը կատարեց. մինչ անմեղ կոյսն ուրախ զուարթ հօրը գիրկը կը նետուէր անգիտակ անոր ուխտին եւ նոյն վայրկենի այլայլութեան.

Ցեփթայէ դատաւորին համանման դէպքն յիշեցնող այս ողբերգական պատահարէն զկնի, Աստուծոյ բարկութեան ենթարկեցաւ Կրետէ. Իդոմինէս փախաւ, և խռովութիւնն ու անկարգութիւնն անպակաս եղան կղզւոյն մէջ.

Ըայց յունական դիցաբանութեան մէջ դեռ ուրիշ չատ առիթներով ալ կ'յիշուի Կրետէ. Հոն է Իդա երկնաբերձ լեռն որ Ողիմպոսէ զկնի երկրորդ կարեւորութիւնն ունէր յաչս դիցապաշտից, զի եթէ Ողիմպոսի վրայ պաշտած տիեզերք կ'կառավարէր աստուածոց Հայրն Արամազդ, Իգա լերան վրայ ալ սնած մեծցած էր ինքն Ամալթէա այծուն կաթով, որ համաբուեցաւ ապա նշանակ առատութեան. Դարձեալ ի Կրետէ էր որ փարձուեցաւ առաջին վերելքն յօդուս. Վասն զի Դեդալոսի համար կ'աւանդուի թէ Լաբիւրինթոսը չինելէն զկնի Մինոս չուզելով որ Կրետէն ձգէ հեռանայ, արգիլեց զինքն հոն. Այն ատեն հրաշարուեստ ճարտարապետն արուեստական թեւեր չինեց իրեն և իր որդւոյն Իկարոսի համար և անոր հետ միասին օդին մէջ թռչելով փախաւ Մինոսի բռնի հիւրասիրութենէն, բայց դըժբախտաբար Իկարոս որդին որ երիտասարդ էր՝ յանդգնաբար չափազանց բարձրանալով օդին մէջ՝ արեւուն ազդեցութենէն հալեցան թեւերը, զի մոմէ էին, և ինկաւ Արքիպեղագոսի ծովերէն մին որ կոչուեցաւ Իկարեան ծով. Անշուշտ չատ գեղեցիկ ակնարկութիւն մ'է այս դէպքին՝ «եթէ երիտասարդ յօդս ելանիցէ, մի՛ հաւատայցէք» խօսքը. Բայց դեռ կրետական ուրիշ ո՛րքան ձեռնարկներ ի դերեւ ելած են.

Այլ մեք թողունք առասպելական դիցախառն դարերու չրջանն և անցնինք իրական պատմութեան ժամանակներուն, և նկարագրենք մանաւանդ Կրետէի օսմանեան աշխարհակալութիւնն որ տեղի ունեցաւ ասկից 228 տարի առաջ.

Մ. ՆԱԹ.

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐՆ Ի ՌԱՏՈՍԹՕ

Ռոտոսդոյի հայ գաղթականութեան նկատմամբ տրուած ամէն տեղեկութիւն՝ կ'հաւաստէ թէ ոչ նուազ կը չահագրգռէ մեր ազգայիններն, և որովհետեւ այս միջոցիս կրթական արդիւնաբերութեան հունձքի ժամանակն է նաեւ, պիտի ջանամ մասնաւորապէս Ս. Թագաւոր թաղի Ս. Յովհաննեան վարժարանն ու իր վիճակը վեր հանել. Յիշեալ վարժարանը տարիէ մ'ի վեր ուսուցչական ընտիր ու ժիր խումբի մը ձեռքին տակ լուրջ մշջիկ գործեց. Իր 600ի մօտ սաներն ու սանուհիները՝ բաժնուած մասնաւոր դասարաններու մէջ՝ 10 ուսուցիչներու և 5 ուսուցչուհիներու ձեռքէն կ'ընդունէին ուսման ջամբը. Դեռ Ուսումն. Խորհրդոյ ծրագիրը չհրատարակուած՝ Ս. Յովհաննեան վարժարանի Տեսչութիւնն հետեւողութեամբ Փրանսականին ի գործ կ'դնէր ընդլայման ծրագիրն, որուն յարեւնման ըլլալը տեսնուեցաւ Ուսումն. Խորհրդոյ ծրագրին.

Արդարեւ՝ չատ խնլացի, չատ գովելի բան մ'ալ ունեցաւ վարժարանիս ուսուցչութիւնն. ամէն չաբթու մէջ կանոնաւոր նիստեր ըրաւ, որոնց մէջ գործադրութեան վրայ եղող դրութեան, մանկավարժական մեթոտներու և ուսուցման յարմարագոյն եղանակներու վրայ խօսուեցաւ, վիճաբանուեցաւ, տրուեցան նաեւ տիպար դասեր. Գոհութեամբ տեղեկացայ որ սոյն նիստերու ատենագրութիւնը կ'մնայ պահուած վարժարանին մէջ. Եւ ամբողջացունելու համար ուսուցչական դասուն գործելու հետամուտ ոգիին նկատմամբ տուած տեղեկութիւններս, պէտք է ըսեմ նաեւ թէ վարժարանը կ'ընդունէր 3 հատ ֆրնս. մանկավարժական հանդէսներ, մէկ կողմ թողլով դասագրքերն՝ որոնց հետեւելու իմաստութիւնն ունէր միշտ, ու բնագիտական գործիներն. Այս վիճակին մէջ յարատեւող վարժարան մը բնական է որ չեչտուած յառաջդիմութիւն մը պիտի ունենայ նաեւ յաջորդ տարիներու մէջ. Արդէն քննութիւններն որ կատարուեցան յատուկ Քննիչ Յանձնախմբի մը ձեռօք և ի ներկայութեան Պատր. Տեղապահին, էապէս երեւան բերին ակնկալուած արդիւնքը. Շատ գովելի էր աշակերտներուն յառաջադիմութիւնը. Վարժարանն ունէր այս տարի 12 չրջանաւարտներ որոնց 7ը մանչ և 5ն աղջիկ. Կրթական սոյն փայլուն վիճակ արդարեւ պատիւ կ'բերէ Ռոտոսդոյի մեր եղբայրներուն. Իցի՛ւ թէ երկարատեւ ըլլար այդ վիճակ, ինչ որ արդէն ապահով կ'յուսամ սակայն, նկատի առնելով ժողովրդին այդ մասին ունեցած բարի տրամադրութիւններն ու մանաւանդ մեր Թեմ. Խորհրդոյ և անխոնջ Հոգաբարձութեանց անվհատ ջանքերը.

ՅՈՎՀ. ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Հովէ- Բողոսեան Հայոց
Ռոտոսդօ, 28 Յուլ. 97

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(Տաք երկիր ջերմն և վերջ)

*** Ամրան տօթագին օրերուն մէջ, երբ ամէն ոք տաք արեւով կ'տաղտկուի, ստէպ կ'պատահին լրագրութիւններ որք գիտականանուամբ կ'գրգռեն «ջերմաչափ կամ պրեւազարկ»ը. Այս տանջանները չայտ որոշ են, և գիտափոխ ամէն ենթակայի վրայ. Գլխուպտոյտ, ճնչող ծանրութենէ և տկարութենէ յետոյ հիւանդը կ'իյնայ ցնորից. դէմքը՝ դժգոյն, մորթը՝ ջերմ, աչքերը՝ դաժան, մարմնոյն ներքին տաքութիւնը 40-41° ... ապա ջղաձգութիւններ, որուն չատ անգամ կը յաջորդէ մահը. Ջերմահարը (coup de chaleur) տեսակ մը արեւահարութիւն է. կ'հարուածէ իր համագգեստին մէջ ծածկուած զինուորն, ինչպէս բազմութեան մէջ չրջագայողը, նաեւ մը հնոցպանը կամ դժոխային ջերմութեան մէջ աշխատող գործաւորը. Գ. Լավըրան և Բէնեթը խոհեմիս փորձեր կատարած են այս հիւանդութեան մասին, որոց եզրակացութիւնն է թէ ջերմութիւնն—ըլլայ արեւային կամ արուեստական—է պատճառ այս ախտին. բայց իր մահացու արդիւնքն այն ատեն վրայ կ'հասնի, երբ ենթական արդէն կ'գտնուի յոգնութենէ ընդհանուր վիճակի մը մէջ որ կազմախօսութիւնը չատ տկար կերպիւ կը պաշտպանէ. Շունչերուն վրայ է որ կատարած են անդոհի այլ ազատական փորձեր. ուշագրութիւն ըրէք թէ ինչպէս. Աստիճանաբար տաքցուած տուփի մը մէջ փակած են երկու շուներ, մին դրուած է տուփին ապակեայ կողմին դէմ, միւսը թէև միենոյն տուփին մէջ՝ սակայն անիւի մը տակ որ միշտ կ'դառնայ ու կ'դառնայ. Անիւէն դուրս գտնուող շունն ենթարկեալ է աստիճանական կերպիւ բարձրացող ջերմութեան և երկու չարժման. Միւսն ենթարկեալ է չարժումներուն անիւին, որ անդադրում կ'խուսափի իր վրայ, հետեւաբար դատապարտուած տաժանելի չարժում աշխատութեան մը. Անշարժ մնացող շունը կ'կրէ առանց նեղուելու 36°—46° բարեխառնութիւն մը երկար ատեն. անիւին մէջ բանտուող շունն հիւանդ է կէս ժամէն. սիրտը կ'բաղխէ պայթելու աստիճան, խեղճը յիմարացած է գրեթէ. դուրս հանուելով՝ օդի և զովութեան ազդեցութեամբ կ'վերակենդանանայ, իսկ եթէ փորձը չարունակուի և բարեխառնութիւնն ալ բարձրանայ մինչեւ 55°, անիւէն դուրս հանուելուն պէս կ'սատկի, մինչ միւսը կ'դիմադրէ 55° ին.

Բարեխառնութիւնն եթէ բարձրանայ 60° ի, անշարժ չունը չանթահար կ'ըլլայ, իսկ անչարժը տակաւին կ'դիմադրէ, թէ և որոշեալ ատենաժամով մը. Շատ դիւրին է ասկից գործնական դաս մը հանել. Անճառապէս ամէն ոք երբ ո և է ջերմութեան ազդեցութեան տակ է, պէտք չէ մարմինն յոգնեցնէ վազելով, կամ բազմութենէ ճեղքէ անցնի, ծովին բլրուռ տենք մնալով. Արեւադարձին այս ատեն կ'հարուածէ ենթական, երբ վերջնոյս ջերմութիւնը 42° ի կ'հասնի, ըսել է թէ հիւանդութիւնն արդէն գոյութիւն ունի. ջանալու է առաջքն առնել և ոչ թէ տեղի տալ. Մահն յառաջ կուգայ ջղային դրութեան խանգարումէն. մարդկային մարմինը ջերմական փափուկ մեքենայ մ'է. երբ հարուած մը կ'ընդունի, նախ գրգռիչ ազդեցութիւն մը տեղի կ'ունենայ, ապա սպառող և անդամալուծող ազդեցութիւնն է որ կ'յաջորդէ. Արեւահարի ժամանակ մարդուն արիւնն ոչ իր թթուածինը կ'կորսնցնէ և ոչ ալ կ'թունաւորուի Բակտերներէ, ինչպէս ցարդ կ'կարծուէր, այլ ընդհանրական ածխական թթուի առատութիւն մը

կ'առաջնորդէ ի շնչահեղձութիւն։ Իրաւ է թէ այս գիտողութիւններէն վերջ «Արեւածագը» չպիտի վերջանայ, բայց ապագային մէջ աւելի հազուադէպ և քաջառիկ պիտի ըլլայ։ Գիտական այս փոքրիկ յաղթանակն հիւանդութեան և մահուան վրայ անշուշտ խառնելի ըլլալէ շատ հեռի է։

*** Օգոստոսի տաքերուն հետ, ահա գիտական ուրիշ այժմէութիւն մը կ'հասնի մեզ։ Այսօր բազմաթիւ փորձերէ յետոյ հաստատուած է թէ մարդկային քրտինքը թոյն մ'է և բաւական զօրաւոր։ Երիտասարդ պարողի մը, քաղցածող և հուժկու, բրդեայ շապիկէն ժողուած քրտինքն, ի Բարիզ, Գիտական Աշխատանոցի մը մէջ ճագարներու և խոզերու մարմնոց մէջ ներարկուելով՝ քանի մը վայրկեանէն զանոնք մահացուցեր է։ Ամբողջ գիշեր մը մոլեգին կերպով վալսող սիրուն պարուհիի մը ձեռնոցէն ժողուած քրտինքը—չգիտենք սակայն թէ իր ժողվելէին տուած ձեռքին ձեռնո՞ցը—նոյն մահաբեր արդիւնքն արտադրած է կենդանեաց վրայ։ Մ. Առլուան ալ ուսումնասիրութիւններ ընելով՝ սա եզրակացութեան հասած է. քրտինքն երբոր յառաջ եկած է գնդերային աշխատութենէ մը, ինչպէս պար, սուսերախաղ, աւելի թունաւոր է քան երբ տաք բաղնիքէ կամ քրտնեցուցիչ փորձիքէ մը արտադրուած է։ Առողջ մարդու մը քրտինքին ներարկումն ալ է կենդանիի մէջ ի յայտ կ'բերէ նախ շնչերակաց ճնշում, որուն կ'յաջորդէ տկարութիւն մը և ապա մահ։ Մ. Գերթոլէ կ'յիշէ թէ ըստ Ափրիքանիոսի՝ Նամիբէ կ'գործածէին ձիու անութէն առնուած քրտինքն՝ իրենց Փետերուն ծայրերը թունաւորելու համար։ Զգուշութիւն ուրեմն քրտինքէն. ըլլայ հայն փափկասուն մարմնէ մը հոսած, կամ կոշկոռոտ գործաւորէ մը արտադրուած։

Պ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՔՈՐՄԵՐՆ Ի ՎԱՆ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՎԱՆ, 16/28 Յուլ. 97

Անցեալ տարւոյ անտեսական տագնապներու պատճառաւ տեղական ազգաբնակութեանց միջեւ գոյացած անվրկլութիւններն և ձգտեալ կացութիւնները կ'անհետանան աստաւ. նիւթական և տնտեսական յարաբերութիւնք կապած են Վանի տարբեր ազգաբնակութիւնները խիստ սերտ կապով մը, չահակցութեան ճշմարիտ գիտակցութեան կապով։ Գաղթողները վերադառնալ սկսած են արդէն։

*** Օրերս խօսքեր կ'ըլլան տեղւոյս քաղաքապետութեան և իր ժողովոյ ընտրութեան և կազմակերպութեան մասին։ Արդէն քաղաքապետ Ղալիպ փաշայի պաշտօնավարութեան շրջանը լրացած է 96 յունուարին, հետեւաբար ժողովուրդն անձկութեամբ կ'սպասէ այդ ընտրութեան հրաւէրին. ընտրող կրնայ համարուիլ 25 տարեկանէն վեր և 50 ղրշ.էն աւելի կալուածապաշտութիւն վճարել կրցողը։ Հարկ չկայ բացատրել թէ ժողովուրդն ի՛նչ աստիճան զգուշութեամբ կատարելու է իր քաղաքացիական այդ պաշտօնը, համոզուած ըլլալով որ քաղաքապետութիւնը շատ կարեւոր դեր մ'ունի, ու և է քաղաքային ներքին բարօրութեան գործին մէջ։ ԹՈՐ...

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ. — Վիեննայէ կը հեռագրեն օգոստոս 17 թուով. —Բեդերսպուրկէ կ'գրեն առ Բոլիդիչէ Քորեսբոնտենց. — «Հոս կ'հերքեն այն լուր թէ ռուս կառավարութիւնն իր ընթացքը փոխած ըլլայ ի մասին Յունաստանի եւրոպական քոնդրոլի խնդրոյն։ Կ'հաւաստեն թէ Ռուսիա այս խնդրոյն մէջ միշտ համաձայն է միւս տէրութեանց հետ, որք ընդունած են Գերմանիոյ առաջարկութիւնը։»

—Բեդերսպուրկէ ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ռուսիա հաւանեալ է որ ի Յունաստան եւրոպական քոնդրոլ հաստատուի։

ԱԹԷՆՔԷ կ'գրեն թէ եւրոպական պաշտօնատան մէջ սեղանաւորաց գումարում տեղի ունեցեր է՝ պատերազմական տուգանքի առաջին մասնավճարն հատուցանելու միջոցները քննելու։

ՀԱՆԵԱՑԷ կ'հեռագրեն օգոստոս 18 թուով թէ նոյն օրն Աւստրիոյ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ, օսմ. զինուորք և եւրոպական զինուորք զօրահանդէս մը կատարեր են։ Ս. Առումն եկեղեցւոյն մէջ գոհաբանական աղօթք կարդացուեր և յետոյ Աւստրիոյ հիւպատոսարանին մէջ ընդունելութիւնք կատարուեր են։ Ժողովուրդն, ամէն կրօնքէ, համակրական ցոյցեր ըրեր է։

ԲԱՐԻԶԷ օգս. 19 թուով հեռագիր մը, կ'ըսեն Թուրք լրագիրք, կ'ծանուցանէ թէ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշայի կողմէ Տէրութեանց դեսպաններուն եղած վերջին զեկոյցին վրայ դաշնիճք կարծեաց փոխանակութիւն կատարեր են։ Դժուարութիւնք ի մօտոյ վերջնապէս պիտի կարգադրուին։

ՓԱՐՈՍՆԵՐԸ. —Պատերազմին պատճառաւ օսմ. կառավարութիւնն արգիլած էր գիշերները չվառել Սելանիկի եւ ուրիշ նաւահանգիստներու փարոսները։ Արդ, ծովային նախարարութիւնն՝ առեւտրական գործառնութեանց չվնասելու համար, Բ. Դուռնէն հրահանգ խնդրեց որ այդ փարոսներ նորէն վառին։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ դաշտին վրայ մեռնող Հաֆըզ Ապտուլլէզէլ և Ճէլալ փաշաներու ընտանեաց, կայսերական իրատէ մը հրամայեց օրինական քանակութենէն աւելի ամսաթոշակներ յատկացնել։

ՏՈՒԳԱՆՔԸ. —Բարիզէ կ'հեռագրեն թէ հելլէն կառավարութիւնը Բարիզի մէջ ճարեր է պատերազմական տուգանաց առաջին մասնավճարին յատուկ 25 միլիոն ֆր.ի գումարը, զոր ի մօտոյ պիտի հատուցանէ օսմ. կառավարութեան։

ՃԷՆԹՈՐՈՔ. — Էլասոնայի, Լարիսայի և Թրիքալայի մէջ եւ շրջակայքը բարձր գիրքերու վրայ գտնուող օսմ. զինուորք օդին սաստիկ ջերմութենէն տանդի եւ փորհարութեան չենթարկուելու համար, որոշուեցաւ անոնց բնակած տեղերը բժշկական քննութեան ենթարկել, որպէս զի խոնաւ չըլլան, զինուորաց դժուարամարս ուտելիք չտալ եւ այլ առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուլ, հիւանդներն ամէն չաբթու իրենց տեղերը զրկել, և ի հարկին զինուորաց դեղ տալ հիւանդութեանց առաջքն առնելու համար։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ կայսեր ծննդեան տարեդարձը, կ'ըսէ օգս. 18 թուական հեռագիր մը, մեծահանդէս տօնուեցաւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մէջ։ Վիլհէլմսհէօէի, ուր կ'գտնուին Գերմանիոյ կայսր ու կայսրուհին, Բեդերսպուրկի, Հռոմի, Պուքրէշի, Պելկրատի և Չէթինեէի մէջ ալ հանդէսներ կատարուեցան։ Զարն ու Վիլհէլմ կայսրն, այս առթիւ տրուած ճաշկերոյթներու պատճառ, բաժակ պարպեցին Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր կենաց։

Մ. ՖԷԼԻՔՍ ՖՈՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ. — Դուման՝ այսինքն Բեդերսպուրկի քաղաքային խորհուրդն, օգոստոս 12/24ին, օր ժամանման Մ. Ֆէլիքս Ֆօրի ի Բեդերսպուրկ, սեղան մը պիտի տայ ի պատիւ Հանրապետութեան Նախագահին։ Խորհուրդը նուէրներ պիտի տայ ֆրանսացի սպայից ու նաւազներուն։ Նոյնպէս կիտուածանկարեալ սկահակներ՝ Մ. Հանոթոի, ծովակալ Ժէրվէի և զօր. Լը Մուդոն տը Պուասդէֆրի։ Ֆրանսական իւրաքանչիւր նաւ խոշոր բաժակներ պիտի ստանայ զարդարանօք։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ. — Դիւանագէտ մը յայտարարեր է Կոլոնայի Թղթակցին թէ ֆրանսայի դիւանագիտութեան ընթացքը կ'կայանայ պահպանել ֆրանքօռուս համաձայնութիւնը և միւս ժողովրդոց համակրութիւնը չահիլ՝ առանց ու և է իրաւունք զոհելու՝ Անգլիոյ կամ Գերմանիոյ հետ համաձայնելու համար։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կայսրն հրաւիրեց Ռուսիոյ հեծելազօրաց ընդհ. քննիչ Նիքոլա Նիքոլայեվիչ մեծ դուքսն և ընդհ. սպայակոյտի պետ Օպրուչէվ զօրավարը ներկայ գտնուիլ Համպուրկի գերմանական մեծ ռազմափորձերուն։

—Գերման կառավարութիւնը նոր տուրքերու օրինագիծ մը պիտի ներկայացնէ Երեսփ. ժողովին՝ նաւատորմն աւելցնելու համար։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ խնդրոյն վրայ անգլ. լրագիրք սա զեկոյցն հրատարակեցին. — «Հնդկաստանի նախարարութեան պաշտօնատան մէջ լուր մը առնուած չէ՝ Կալկաթայի, Պոմպայի, Սիմլայի ու Քարաչիի աֆղան գործակատարաց միեւնոյն ատեն Քապուլ կոչուելուն վրայ, բայց կ'ըսեն թէ պէտք չէ կարեւորութիւն ընծայել այս լուրին, զի այս գործակալք գլխաւորաբար առեւտրական պաշտօն ունին։ Սահմանագլխէն առնուած լուրերէն յստակ կերպով կ'հասկցուի թէ աֆղան ժողովուրդն ու պաշտօնեայք մատ ունեցած կ'նկատուին այն շփոթութեանց մէջ որք պատահեցան այս սահմանագլխոյն խիստ ընդարձակ մէկ մասին վրայ։ Հնդկաստանի իշխանութիւնք կատարելապէս կ'ըմբռնեն այս կերպով յառաջ եկած վիճակին ծանրութիւնը։

—Սիմլայէ կ'հեռագրեն թէ Ուէսդմաքոդ և Եէգմէն Պիկա զօրավարք հրամատար կարգուած են Րավալ Բինտի երկու նոր կիսաբաժիններուն, որք տասն հազար հոգի կ'բաղկանան։

ՕՐԼԷԱՆԻ ԻՇԽԱՆՆ ԵՒ ԴՈՒՐԻՆԻ ԿՈՄՍԸ. — Օրլէանի իշխանին և Դուրինի կոմսին մենամարտին վրայ որ տեղի ունեցաւ օգս. 3/15ին, վերջին սուրհանդակէն սա մանրամասնութիւնները կ'քաղենք. — Առջի իրիկունն Օրլէանի իշխանին վկաները՝ կոմս Լէոնդիէվ ու Մ. Մուռիշոն և Դուրինի կոմսին վկաները՝ գնդ. Ֆէլիչէ Ավոկատրո տի Քուէնդօ և գնդ. Վիչինօ Բալավիչինօ վերջին տեսակցութիւն մը ունեցան ստորագրելու վերջնական արձանագիրը։ Մենամարտն օգս. 3/15ին առաւօտուն միայն որոշուեցաւ և հետեւեալ պայմաններն ընդունուեցան. —Իբրեւ զէնք սուրն ընդունուեցաւ. հակառակորդներէ իւրաքանչիւրը կրնայ իր երկրին սուրը գործածել՝ երկաթներու երկայնութիւնն հաւասար ըլլալու պայմանաւ։ Ձեռք բերուած հեռաւորութիւնը պիտի պահուի. կռուողներէ իւրաքանչիւրին 15 մեթր միջոց տրուած է ընկրկելու համար։ Իւրաքանչիւր ընդհարումէ յետոյ որ 4 վայրկեան պիտի տեւէ, կռիւը պիտի կատարուի մարտիկներու կեցած տեղին վրայ, եւ վկայից որոշմամբ ու բժիշկներու խորհրդով միայն պիտի դադրի, եթէ երկուքէն մին մարտնչելու անկարող ըլլայ։ Տեղերը վիճակաւ պիտի որոշուին։ Մենամարտը վարելու գործը փոխադարձաբար պիտի կատարեն երկու կողմի վկայք, բայց առաջին անգամին համար վիճակ պիտի ձգուի, որովհետեւ Օրլէանի իշխանին վկայք չէին ուզած հինգերորդի մը յանձնել այդ պաշտօնն։ Այս կարգադրութենէն յետոյ հարկ դատուեցաւ տեղն ու ժամը վերջին վայրկեանին որոշել, որպէս զի միայն վկաներն ու բժիշկները գտնուին։ Նոյն օրը մէկ քանի տեղեր պաշտօնեայ գտնուեցան հետաքրքիրներէ խոյս տալու համար։ Վերջապէս որոշեալ օրն առաւօտուն ժամ 5ին (Ը. Ն.) մենամարտը տեղի ունեցաւ Վոքրըսոնի անտառին մէջ եւ տեւեց 24 վայրկեան։ Հինգ անգամ զարնուեցան. կոմս Լէոնդիէվ և գնդ. Ավոկատրո փոխադարձաբար վարեցին։ Առաջ Օրլէանի իշխանն աջ ուսէն թեթեւ վէրք մը ստացաւ։ Բժիշկներու խորհրդով վկայք չարունակել մենամարտը։ Երկրորդ ընդհարումն ալ հարկ եղաւ դադրեցնել՝ զի գերկրնդխառն կ'կռուէին։ Երրորդին Դուրինի կոմսն աջ ձեռքէն թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ։ Նոյն միջոցին, մարտը վարող հաստատեց թէ Օրլէանի իշխանին զէնքը գոլ էր. փոխել տուաւ։ Հինգերորդին գերկրնդխառն կռուեցան, զոր անմիջապէս կեցուցին։ Օրլէանի իշխանն որովայնի վարի մասին աջ կողմէն վիրաւորուած էր, որով ընդհարումը դադրեցուցին։ Բժիշկներն քննութեան, յայտարարեցին թէ Օրլէանի իշխանը կռուելու վիճակի մէջ չէ. հետեւաբար մենամարտն աւարտած նկատուեցաւ։ Երբ բժիշկները վէրքը կ'դարմանէին, իշխանն ոտքի ելաւ եւ ձեռքը Դուրինի կոմսին երկարելով ըսաւ. «Թոյլ տուէք որ ձեր ձեռքը սեղմեմ»։ Կոմսն անմիջապէս իշխանին ձեռքը սեղմեց։

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆ. —Սոֆիայէ կը հեռագրեն թէ աւստրեւպուլկար միջադէպին պատճառաւ Պուլկարիոյ իշխանն ետ պիտի կենայ եղեր Բեդերսպուրկ ուղեւորելէ։

ՍԻԱՄԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ. —Բարիզէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սիամի թագաւորն հիւանդ է։

ՀԱԲԷՇԱՍՏԱՆ. — Մր. Րընէլ Ռոտ, որ Անգլիոյ կողմէ յատուկ պաշտօնով Հապէշստան գացած էր, տեղեկագիր մը պատրաստեց թէ այդ երկրին գլխաւոր արտածութիւններ են ոսկի, փղոսկր, խահուէ և մեղրամոմ։ Բաց ի խահուէէն, որ Մոքա կ'տարուի՝ անկից իբրեւ բուն իսկ Մոքայի խահուէ արտածուելու համար, միւսները գրեթէ ամբողջութեամբ անգլ. Հնդկաստան և Եգիպտոս կ'տարուին։ Ներածման գլխաւոր նիւթերն են բամպակեղէն, Մուսլին և բրդեղէն, որք մեծ մասամբ Անգլիայէ, Հնդկաստանէ և Ամերիկայէ կ'տարուին։ Ֆրանսա միայն հայելի, ածխի և դանակեղէն կ'մատակարարէ։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի Մ. ՆԱՀԱՆԳՍ. —Ելմտական վերջին տարւոյն Մ. Նահանգներու գաղթողներու թիւն եղած է 230,832, նախորդ տարիէն 112,435 պակաս։ Գերման գաղթականաց թիւն 1882էն ի վեր տարուէ տարի կ'նուազի։ Իռլանտացիներու թիւն էր 28,421, Անգլիացւոց՝ 9,974 և Իտալացիներուն՝ 54,431։ Գերման գաղթականաց պակսիլը կ'համապատասխանէ գերման կառավարութեան բաղձանքին. ինչպէս կ'յիշուի, Գերմանիա օրէնք մը հաստատեց գաղթականութեան վրայ, որպէս զի գերման գաղթականք կարենան ուզածին չափ այնպիսի տեղեր երթան, ուր կարենան հոն կերպով մ'ալ և պահել իրենց ազգութիւնը, փոխանակ Մ. Նահանգաց ժողովրդեան մէջ կորսուելու։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՔԱՆԱՏԱ. —Օդդավայէ կ'հեռագրեն թէ Քանատայի վարչապետ Սըր Ուիլ. Լօրիէի Բարիզ գտնուած միջոցին կատարուած բանակցութեանց հետեւանօք, Քանատայի մաքսատունք հրաման ստացեր են որ Քանատայի մաքսային սակացոյցին նպաստաւոր յօդուածները գործադրեն ֆրանսական արտադրութեանց համար։

ՈՍԿԵՀԱՆՔ. — Թրանսվալի արուեստից յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը ցոյց կուտայ թէ 1896ին, 183 ոսկեհանքերէ 79ն արտադրած են 8,603,821 անգլ. ոսկի, իսկ միւսները բան մը չեն արտադրած. ասոնց մեծ մասը դեռ նոր սկսուած են։ 25 ընկերութիւնք միայն շահաբաժին պիտի տան, որուն ընդհ. գումարը կ'հասնի 1,718,781 անգլ. ոսկւոյ։ Յանձնաժողովն շահաբաժիններու նուազութիւնը գլխաւորաբար կ'վերագրէ արտադրութեան ծախուց շատնալուն և կ'ըսէ թէ լուծուելիք գլխաւոր խնդիրն է միջոցներ ձեռք առնուլ այս ծախքը նուազեցնելու, որպէս զի շահն աւելի շատ ըլլայ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԱՐԿԱԾ. — Համպուրկէ կ'հեռագրեն օգս. 15 թուով. —Երէկ իրիկուն, Համպուրկ գացող կառախումբ մը Սէլէի եւ Նէլզէնի միջեւ տեղը գիծէն ելաւ։ Վայրաչարժը մեքենաւեցաւ ճամբուն մօտ գտնուած անտառին մէջ։ Վագոնները խառն ի խուռն իրարու վրայ նետուելով, կտոր կտոր եղան։ Մէկ քանի մարդիկ մեռան, շատերն ալ վիրաւորուեցան։ Ծանր վէրք ունեցողները Սէլէ տարուեցան։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ. — Ֆրանսական Վիլ-տը-Մալակո շոգենաւն անցեալ շաբթու անգլ. ծովեզերաց վրայ ժայռի զարնուելով ընկղմեր է։ Նաւազներէ չորսը միայն ազատուեր են։ Նաւապետն ու 19 նաւազք երեւան եկած չեն։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ԲՈՐԸՆՀԱԿ, 19 օգոստոս. —Կալէսի իշխանուհին մէկ քանի օրէն հոս պիտի հասնի՝ այցելելու հայրն ու մայրը՝ Դանիոյ թագաւորն ու թագուհին։ Կալէսի իշխանն ալ Մարիէնպատ պիտի երթայ ջերմուկները մտնելու։

ԲԱՐԻԶ. — Վիեննայէ կ'գրեն այս տեղի լրագրաց թէ Միլան թագաւորին հիւանդութիւնը ծանր է։

ԼՈՆՏՈՆ. —Մանչեսդըրի գործարանաց մէկ քանին աշխատութիւնները դադրեցուցին։ Մեծ գործարան մ'ալ ծանուցց թէ ամսագլխոյն աշխատութիւնները պիտի դադրեցնէ. այս լուր գէշ տպաւորութիւն յառաջ բերաւ։ Կ'ըսուի թէ գործարանաց այս վիճակն յառաջ եկած է Հնդկաստանի կացութեան պատճառաւ յանձնարարութեանց նուազելէն։

ՊԵՐԼԻՆ. — Կայսրն հրամայեց որ գերման բանակին մեծ ռազմափորձերու պահուն հեծանւորդ զինուորք յառաջապահի և թղթատարի փորձեր կատարեն, հասկցնելու համար թէ ո՛ր աստիճան օգտակար պիտի կրնան ըլլալ։ Գերմանիոյ սպայակոյտը մեծ կարեւորութիւն կուտայ այս փորձերուն։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Խնամակալութիւնս կ'փութայ ծանուցանել որ, Ազգ. Կեդր. Վարժարանի վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Սեպտ. 1ին Բշ. օրը։ Աշակերտիլ փափաքողք կ'հրաւիրուին ներկայ թուականէս սկսեալ՝ ամէն Բշ. Եշ. Ուր. և Շբ. օրերը ներկայանալ Խնամակալութեանս և անուննին արձանագրել տալով, հարկ եղած տեղեկութիւններն ստանալ։ Մուտից քննութիւնք տեղի պիտի ունենան Օգոստոս 20 Դշ. օրը։ Իսկ թաղային նախակրթարանի վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ ներկայ ամսոյ 20ին և դասախօսութիւնք պիտի սկսին Օգոստոս 25 Բշ. օրը։

Ի դիմաց Խնամակալութեան Կեդրոնական Վարժարանի

Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ

Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ — ՅԱԿՈԲ ԷՍԱԵԱՆ

6—3 (Կնիք)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ Ս. Պատրիարքը մինչեւ երեկոյ զբաղեցաւ ընթացիկ գործերով Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ։

—Ս. Յակոբայ Որբանոցի սաները փափաք յայտնած են որ իրենց երկու որբախնամ վաստակաւորաց (Ամատունի և Իփրանոս էֆ.ներու) վարդապետական ձեռնադրութիւնն Ազգ. Հիւանդանոցի Ս. Փրկչի մատրան մէջ կատարուի, որպէս զի իրենք ալ խմբովին ներկայ գտնուին։

—Ազր. Պոլսէն կ'տեղեկացնեն թէ առ այժմ առաջնորդական նոր ընտրութեան խնդիր չունին։

—Ռոտոսդոյէ Առաջ. տեղապահին հրաժարումը կ'ուզեն, և նոր ընտրելեաց ցուցակին մէջ՝ Այվազեան Տ. Յովսէփ Ծ. վրդ.ին անունը գտնուիլը կ'առաջարկեն. կարծին համար ալ այնպէս եղաւ և այնպէս տնօրինուեցաւ, բայց հակադարձն ելաւ արդիւնքը։

—Կ'լսենք թէ Պիլէճիկի առաջ. տեղապահ Տ. Մովսէս Ծ. վրդ. Կէօմիւշեան օգոստ.ին վերջը պիտի թողու իր Վիճակ և Պոլիս գայ, Շապին Գարահիսարի առաջ. տեղապահութեան համար։ Մովսէս վրդ. երկար ատեն վարժապետութիւն ըրած է ի Շ. Գարահիսար, և ժողովուրդը զինքը սիրած։

—Ռոտոսդոյէ վերջերս մի քանի նամակներ ստացանք որք կ'գովեն Տքդ. Մ. Տինճեան էֆ.ի աղքատասիրութիւնը, մարդասիրութիւնն և իր փափուկ արուեստին կիրառութեան մէջ ցուցած ճարտարութիւնն ու յաջողակութիւնը։

ՏԻԿԻՆ ՆԵԿՏԱՐ ԳԱԶԱԶԵԱՆ
ՄԱՅՐ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱՅԻ

Իր մահկանացուն կնքեց ի ծերութեան հասակի, յանխիթար սուգ համակելով իր զաւակունքն ու համայն գերդաստանը։

Հանգուցելոյն սգակրաց ընտանիքը խորին ցաւով կ'հրաւիրէ բոլոր ազգականներն ու բարեկամները ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան արարողութեան, որ պիտի կատարուի վաղը չաբաթ առաւօտ ի ժամ 4 ի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն Բերայի, ուսկից հանգուցելոյն մարմինը Շիշլիի գերեզմանատունը փոխադրուելով պիտի ամփոփուի իր նախնեաց դամբարանին մէջ։

Մահազդ չընդունողներէ կ'խնդրուի իբր այն նկատել զներկայս։

Պէօյիւքտէրէ, 8 օգոստ. 1897.

Հանգուցեալ Տիկին Ագապի Բ. Եուսուֆեանի յուղարկաւորութիւնը վայելուչ շքով կատարուեցաւ նախընթաց օր ժամ 3 1/2 ին Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ, նախագահութեամբ Դիմաքսեան Տ. Հմայեակ եպս.ի որ շրջապատուած էր վարդապետներէ և քահանաներէ։ Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Եբէքեան խօսեցաւ դամբանականն, որով ի վեր հանեց հանգուցելոյն բարեմասնութիւններն և իբր մին ի հիմնադրաց Օրթագիւղի Հռիփսիմեանց վարժարանին՝ իր յարատեւ աշխատութիւնն ու ջանքն իգական սեռի դաստիարակութեան։ Պարզեց նաեւ իբր անդամ Ազգ. Հիւանդանոցի Տիկնանց Խնամակալութեան՝ հանգուցեալ Տիկնոջ ցոյց տուած գործունէութիւնն, իսկ ընտանեկան շրջանակի մէջ՝ իբրեւ օրինակելի մայր իր հոգածութիւնն ու խնամքն իր զաւակաց կրթութեան, որոց ընկերական պատուաւոր դիրքը լաւագոյն ապացոյցն է ասոր։ Եկեղեցական արարողութենէն ետք դագաղը տարուեցաւ Շիշլիի ազգ. գերեզմանատունն, ուր ազգականք և բարեկամք բազմաթիւ կառքերով հետեւեցան եւ յայտնեցին իրենց ցաւակցութիւնը։ Հանգուցելոյն մարմինն ամփոփուեցաւ Եուսուֆեան ընտանեաց դամբարանին մէջ։

Եուսուֆեան և Նորատունկեան ընտանիքներն իրենց շնորհակալութիւնը կ'յայտնեն ամէն անոնց որք ներկայ գտնուելով հանգուցեալ այրի ՏԻԿԻՆ ԱԳԱՊԻ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան, իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Կ. Բ. Էֆ. — Ձեր 4 օգս. թուակիր նամակին հաստատական պատասխան կուտանք։ Աղէկ կ'ըլլայ։

ԱԶԴ. —Քալանթարեան վարժարանի ութերորդ տարեշրջանը կ'սկսի առաջիկայ սեպտեմբեր 1ին։ Գիշերօթիկ աշակերտ տալ փափագողք թող բարեհաճին դիմել առ Հիմնադիր Տնօրէնն նոյն վարժարանի ի Պրուսա։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Քալանթարեան Վարժարանի
Դ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ

Պրուսա, 3 Օգոստ. 97. 6—2

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻԻ ԱՐԿԱԾԸ

Մոնիդէօրի մէջ կ'կարդանք. — «Բերայի կառավարչութեան պաշտօնատան առջեւ երէկ փորձուած ոճիրը վերջարան մը ունեցաւ որ մեծ պատիւ կ'բերէ Օսմ. Պանքայի Բերայի ճիւղին պահակ Մէհմէտ Զավուշի քաջութեան և պաղարիւնութեան։ Այս քաջ զինուորական տեսնելով որ մարդ մը կ'փախչի եւ հալածող ոստիկաններէն բաւական հեռուն կ'գտնուի, անմիջապէս առաջ նետուելով ճամբան կտրեց։ Փախչողը տեսնելով որ կորսուած է, ըմբոստէր մը քաշեց եւ երեք անգամ կրակ ըրաւ Մէհմէտ Զավուշի վրայ, վազքը չարունակելով. բարեբախտաբար չկրցաւ զարնել այդ քաջ զինուորն որ չարունակեց հալածել և ձերբակալեց փախստականը։ Սոսկալի կռիւ մը տեղի ունեցաւ, զի Հայն ալ հուժկու երիտասարդ մ'էր։ Վերջապէս Մէհմէտ Զավուշ յաջողեցաւ զայն զէնըկէց ընելով յանձնել ոստիկանաց ձեռքը։ Կը հաւաստեն թէ Մէհմէտ Զավուշ իր պետերուն շնորհաւորութեանց արժանացեր է և թէ Օսմ. Պանքան առաջարկած է անոր յիշատակ մը տալ իր գովելի ընթացքին համար։»

—Նոյն թերթը նաեւ հետեւեալը կ'գրէ. — «Ռումբ ունեցող այն Հայն, որ Օսմ. Պանքան մտաւ, սանդուխէն ելնելու պահուն, երիտասարդ պահապան մը՝ Մարքօ՝ հարցուց թէ ո՛ւր կ'երթայ։ Այդ անձ վարանոտ և ճախող կերպով պատասխանեց, որով Մարքօ կասկածեցաւ և կանչեց ընդհ. հսկողը Մ. Դրոհանի, որ անմիջապէս եկաւ։ Հայն ինքզինքը գէշ դիրքի մէջ տեսնելով, ուզեց դէպքը փութացնել եւ փորձեց սիկառէթով բռնկցնել պատրոյգը ռումբին զոր իր հագուստին տակ ծածկած էր։ Իր եղեռնական խորհուրդը չյաջողեցաւ։ Մարքօ ու Դրոհանի սաստիկ հարուած մը իջեցուցին ձեռքին, որով թէ՛ սիկառէթն եւ թէ՛ ռումբը գետինն ինկան։ Հայն ըմբոստէր մը հանեց մէջքէն. բայց Մարքօ ու Դրոհանի այնպէս մը կռուեցան իր հետ որ չկրցաւ գործածել այդ զէնքը։ Վերջապէս բոլոր պաշտօնեայք ու ոստիկանութիւնն հասան, յանցաւորը զզետնեցին և յանձնեցին ոստիկանութեան։»

ՊԱՐԳԵՒ. —Կ'ըսուի թէ Օսմ. Պանքայի Վարչութիւնն խիստ մեծ պարգեւ մ'ըրեր է այն խրատթին որ ուժանակի ստուար գունդը պայթեցնել փորձող չարագործին ձեռքը բռներ է ճիշդ ա'յն վայրկենին ուր կրակ պիտի տար պատրոյգին՝ իր խմած «բուսօ» սիկառէթին։

—Մալիւմաթ ևս հետեւեալը կը գրէ. — «Ինչպէս պաշտօնական ազդին պարունակութենէն եւ երէկ անձամբ մեր տեսածներէն ալ յայտնի է, մոլորեցուցիչ թելադրութիւններէ և յոյսերէ խաբուող կարգ մը կարծամիտներ ատեն ատեն և ամէն երկրի մէջ, այս տեսակ ոճիրներ ու չարութիւններ կը գործեն, եւ այս պատճառաւ հանրութեան զզուանքը կ'հրաւիրեն իրենց վրայ, և իրենց պատկանած ընկերութեան նկատմամբ չար դիտումներ տածողներն ի վերջոյ թշուառութեան կը մատնուին եւ ամօթահար կ'ըլլան, ինչպէս բազմիցս տեսնուած է։ Եւ ուրախութեան արժանի է տեսնել որ մեր ժողովուրդն ալ, իբր թէ այսպիսի դէպք մը պատահած չըլլար, իր պաղարիւնութիւնն ու հանդարտութիւնը կ'պահէ և կայ։ Կառավարութեան պաշտօնեայք իրենց յանձնուած պարտականութիւնը, բարձրագոյն հաճութեան փրկարար շրջանակին մէջ ի գործ դնելով, անդորրութիւնն ու հանրային ապահովութիւնը բոլորովին անվթար պահելու ջանքեր կ'ընեն։ Ուստի, այս տեսակ անպատշաճ եւ եղեռնական արարքներու պատճառ եւ ձեռնարկուներ ոչ անձանց դէմ անէծք կ'կարդանք, եւ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, անգամ մը եւս գոհութեամբ կ'հաստատենք թէ ամէն կողմ հանդարտութիւն ու խաղաղութիւն կ'տիրէ։»

—Թէրճէմանը Հագիգաթ ևս այսպէս կ'խօսի. — «Նախընթաց օրը Բ. Դրան մէջ ի գործ դրուած եղեռնական ձեռնարկն, ինչպէս նաեւ Բերայի կառավարչութեան պաշտօնատան առջեւ ու ի Ղալաթիա Օսմ. Պանքային մէջ գործադրել ուզուած ոճիրներուն վերաբերեալ պաշտօնական տեղեկութիւնները մեր երեկուան թերթին պաշտօնական զեկուցմանց մասին մէջ գրած էինք։

«Մեր ստացած վերջին տեղեկութեանց նայելով, Բերայի կառավարչութեան պաշտօնատան առջեւ ռումբ արձակելու յանդգնող չարագործ անձին եղեռնական դիտաւորութիւնն առաջին անգամ տեսնողն եղեր է թա-

գաղթական չավուշ Րիւսթէմ, որ առիթ չէ ձգեր չարագործին իր ոճիրը գործելու և անմիջապէս ձեռնարկեր է քանել զէնքը, բայց չարագործը դէպ ի Գալըթ-Բազարի փողոցը փախչիլ փորձելով հանդերձ, իր Թոֆէկէն վազող Րիւսթէմ Չավուշի վրայ ատրճանակով կրակ ընել սկսեր է, սակայն Րիւսթէմ Չավուշ վրան հասեր և անմիջապէս ձեռքի վերհարուածեանն առնելով, չարագործին Թեւերը կապեր է։ Վեհ. Սուլթանն իմանալով Րիւսթէմ Չավուշի այս արիասիրտ գործն, իր անձնական Գանձէն 20 ոսկի պարգեւեց և Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց անոր։ Բաղաքապետութիւնն ալ յիշեալ Չավուշին աստիճանը պաշտօնակոչութեամբ բարձրացուց։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏ ՊԷՅԻ ՀԵՏ

Իգտամի այսօրուան Թուոյն մէջ հետեւեալը կ'կարդանք.— «Լրագրոյս խմբագրապետն երեկ տեսակցեցաւ Հանրային Պարտուց վարչութեան նախորդ քոմիսէր Մուրատ պէյի հետ, որուն Եւրոպայէ վերադարձին այս անգամ արտօնութիւն շնորհուած էր։ Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Մուրատ պէյի բնակարանին մէջ յԱնատոլու Հիսար։ Տեսակցութեան արդիւնքը մեր երկրին համար օգտակար նկատուած ըլլալով, կ'փութանք ներկայացնել մեր ընթերցողաց.—

Խմբագրապետը.— Ի՛նչ պատճառաւ Եւրոպա գացած էիք։

Մուրատ պէյ.—Անոնք որ կ'կարծեն թէ ներքին կացութեան համար միայն գացած եմ, չատ կ'սխալին։ Ի վաղուց անտի, մանաւանդ հայկական խնդրոյն ծագումէն ի վեր, Օսմանցիներու եւ մասնաւորաբար Իսլամներու մասին Եւրոպայի մէջ խիստ վնասակար հրատարակութիւնք սկսած էին։ Համատացած եմ որ ասոնց մէկ մասն եթէ թշնամական ոգւոյ արդիւնք իսկ ըլլայ, միւս մասն արեւելեան գործոց տեղեակ չըլլալէն յառաջ եկած է. ուստի ասոր վնասը կարելի եղածին չափ անհետացնելու հայրենասիրական զգացմամբ եւ ճշմարտութիւնը քաղաքակիրթ աշխարհին ծանօթացնելու բարի նպատակաւ գացած էի։ մանաւանդ որ Եւրոպայի դէմ պաշտպանութենէ զատ, միայն նպատակ ունէի Եւրոպայի բարեացակամ ուշադրութիւնն հրաւիրել ներքին գործերու վարչութեան վրայ։ Արդարեւ չեմ կրնար պնդել թէ այս ընթացքին վրայ կատարելապէս հաստատուն մնացուած է, բայց տեսնուած փոփոխութեան պատճառը բոլորովին տարբեր է, հետեւաբար եղած հրատարակութեանց այդ կարգի գոյն մը առնելուն համար առաջին անգամ ցաւողներէ մին ես եղած եմ։

—Եւրոպական լրագրաց մէջ յորդորի ձեւով հրատարակութիւններ տեսայ, որպէս զի չվերադառնաք. ատոնք ո՛ր աստիճան ստոյգ են։

—Այո, այդ տեսակ յորդորներ եղան. ընողներն ալ համոզուած էին թէ լրջօրէն կ'խօսին։ Իսկ ես կատարելապէս համոզուած էի թէ այդ գաղափար սխալ է։ Վերոյիշեալ հրատարակութեանց առթիւ մեր ներքին գործոց և վարիչներու մասին Եւրոպայի կարծիքը չատ սխալ է. վարժուած են առաջ քշել թէ տրուած խօսքն եւ եղած յանձնառութիւնը պիտի չյարգուին. ուստի ուզեցին ցոյց տալ թէ այդ խոստումն, որուն համար ըսուեցաւ որ ինձ տրուած է, իրբեւ թէ պիտի չգործադրուի. սակայն խոստումի ի՛նչ հարկ կայ. ես փորձով գիտեմ թէ միայն Կայս. արդարութեան ու գթութեան ապաստանող ամէնէն մեծ ոճրագործին նկատմամբ ալ Կայս. շնորհներն ու գթութիւնները չեն ըլլացուած. ուստի բնաւ չմտաբերեցի ամենափոքր խոստում իսկ ձեռք բերել. մանաւանդ այս կերպով ուզեցի հերքել՝ Եւրոպայի մէջ մեր կառավարութեան մասին եղած անտեղի կարծիքն, ինչպէս որ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, հաստատուեցաւ որ սխալած չեմ այս գաղափարիս մէջ։

—Եւրոպական լրագիրք կ'ըսէին թէ ձեր վերադարձը պայմանաւոր էր արդեօք ստո՞յգ է։

—Եւրոպական լրագրաց՝ Արեւելքի և Արեւելքցիներու մասին գրածները մեծ մասամբ սխալ են։ Իսլամական բարեկրթութեանց բուն իսկ ոգիին չեն կրցած թափանցել։ Արդէն հպատակին եւ վեհապետին միջեւ պայման մը կենալու համար կարելի՞ է բացատրութիւն մը եւ առնչութիւն մը երեւակայել։ Հպատակն իր հպատակական պարտքերը կ'կատարէ. վեհապետն ալ որ աւելի լաւ կ'ճանչնայ պէտքն, ըստ այնմ կ'չարժի։ Գիտէք թէ մասնաւորաբար օսմանցիութեան և իսլամութեան մէջ հպատակութեանց կապերն աւելի հաստատուն են, որով հայրենասիրութեան զատը պաշտպանող և տէրութեան հաւատարիմ անձ մը սկզբամբ չի կրնար ընդունիլ այդ կարգի պայմաններու գաղափարը։

—Թան լրագրոյ մէջ կարդացի թէ հոս գալէ առաջ Զօր. Իկնադիէվ եւ Զօր. Թիւր իբրեւ թէ միջամտեր են ձեր վերադարձը դիւրացնելու. այս զրոյց ո՛ր աստիճան ստոյգ է։

—Ինչպէս վերն ըսի, հպատակին եւ վեհապետին միջեւ մանաւանդ իսլամութեան մէջ՝ բարոյական գերագոյն կապ մը կայ, ուստի օտարականի մը միջամտութեան հարկ պիտի չմնայ։ Հետեւաբար այս լուր բոլորովին անհիմն է։ Արդարեւ ազնից հետ միւենոյն պանդոկին մէջ գտնուելովս չատ տեսնուեցայ, սակայն այս տեսակցութիւն տեղի ունեցաւ Պոլիս դառնալու համար որոշում տալէս յետոյ։ Երբ նախ իմացին թէ միայն Վեհափառ Սուլթանի բարձր արդարասիրութեան ապաստանելով վերադառնալ որոշած եմ, երկուքն ալ չատ գովեցին այս որոշումս։ Թան լրագրոյ մէջ հրատարակեալ իմ պատասխանիս մէջ ալ այս կէտն ըսած էի։

—Ստո՞յգ է թէ Եւրոպա գտնուող մէկ քանի Օսմանցիք ալ այս միջոցիս պիտի վերադառնան։

—Եւրոպայի մէջ Օսմանցի ըլլալով երկու տեսակ մարդ կայ. մէկ մասն ուսանող երիտասարդներ են. բարձրագոյն հաճութեան համաձայն պանք իրենց ուսումը պիտի աւարտեն և հետեւաբար այն ատեն պիտի կրնան դառնալ։ Իսկ Կայս. շնորհ որոշուած է վերատեսուչ մը կարգել և անմաթէշակ յատկացնել անոնց համար որք կ'ուզեն աւելի կենալ իրենց ուսումը կատարելագործելու։ Գալով այն մէկ քանի Օսմանցիներու, որք այլեւայլ արտասովոր պարագայից բերմամբ Եւրոպա գացած են, անոնք ալ ի մօտոյ պիտի դառնան։

—Էքլէռ լրագրոյ մէջ Խալիլ Կանէմի ստորագրութեամբ խորհրդածութիւններ կարդացի. այս մասին ի՛նչ է ձեր կարծիքը։

—Անոնց այս գործին հետ ո՛ր աստիճան առնչութիւն ունենալը չեմ գիտեր. բայց այդ խորհրդածութեանց տակ ստորագրող Խալիլ Կանէմի համակարծիք անձ մը միայն կ'ճանչնամ. չեմ կարծեր որ երրորդ մ'ալ ըլլայ։

—Ցաւալի՞ է որ Եւրոպայի մէջ Օսմանցւոյ ստորագրութեամբ հրատարակութիւնք ըլլան կառավարութեան դէմ։

—Բացարձակապէս անյուսալի է որ բուն իսկ Օսմանցի և Իսլամ եղողներն այդ կարգի հրատարակութիւններ ընեն. որովհետեւ մեր կառավարութիւնն Օսմանցիութեան ազնուացած մասն է. ուստի անոր դէմ այնչափ թշնամութեամբ վարուելիք մարդ մը բնաւ Օսմանցի չի կրնար ըլլալ. անիկա օսմանցիութեան թշնամին է։ Անոնք որ այս տեսակ ստորագրութիւն մը կը գնեն այդ կերպ թշնամական նպատակ մը իրականացնելու համար, քաղաքական խաբեբաներ են։ Իւրաքանչիւր Օսմանցիի ստորագրութիւնն օսմանցիութեան կ'ծառայէ։

«Ժամանակն բաւական անցած ըլլալով, խմբագրապետնիս պարտաւորուեցաւ ընդհատել այս խիստ օգտակար տեսակցութիւնը։ Խմբագրապետնիս երբ կ'մեկնէր Մուրատ պէյ սա խօսքերն ըրած է, որք յստակօրէն կը բացատրեն այս տեսակցութեան արդիւնքն և Մուրատ պէյի ի վաղուց անտի ունեցած կարծիքը։ Աւասիկ այդ խօսքերը.— «Վերջապէս, երկիրը Վեհապետինն է. ուստի բնական է որ մեզմէ և ամէն ոքէ աւելի նա ուզէ անոր բարգաւաճութիւնն ու երջանկութիւնը։ Երկրին վիճակը բարձրացընելու մասին Կայս. նուիրական դիտաւորութեանց ծառայելու համար՝ ամէն հաւատարիմ հպատակի նման՝ հպատակական աղերսներ մատուցանելէ զատ նպատակ ու բաղձանք չունիմ և չեմ կրնար ալ ունենալ։»

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՏԱՐԱԶԱՐ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 9 (Ն. Տ.)։ Դպրոցական տարեթոշակն է 10 օսմ. ոսկի, հատուցանելի երկու մասնավճարով. 5 ոսկի Սեպտ.ի սկիզբը. 5 ոսկի Բ. շրջանի սկիզբը։ Դաշնակի համար 3 և երգեհոնի համար 1½ ոսկիի յաւելուածական գումար մը կ'պահանջուի։ Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ Ցովհաննէս էֆ. Իոնտոյեան, Ամերիգան խան, կամ առ Տր. Սերովբէ էֆ. Գավաֆեան, Ատարազար։

6—6 ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԱՑ
Սկիւտար-Սէլամիյէ

Վարժարանիս 22րդ շրջանը կը սկսի օգոստ. 25ին, իսկ դասախօսութիւնները կ'սկսին սեպտ. 1ին։ Ամէն անոնք որ աշակերտ տալ կը փափաքին, կ'հրաւիրուին դիմել առ Տնօրէնութիւնն վարժարանիս, որ յուլիս 21էն սկսեալ, ամէն օր, ժամը 2էն մինչեւ ժամը 5 կ'գտնուի վարժարանին մէջ։ 7—10

ՄԷՍՏՈՒՃԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ — ՎԱՌՆԱ
Հաստատեալ 1884 ին, Հրամանաւ Կրթական Նախարարութեան

Տնօրէնութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել իր նախկին աշակերտներուն, և առ հասարակ բոլոր հասարակութեան թէ, պուլկարարէնակ ազգայիններու եւս օգտակար հանդիսանալու համար, վարժարանը փոխադրած է Վառնա, ուր պիտի վերաբացուի, յայտագրի կարեւոր բարեփոխութիւններով, յառաջիկայ Սեպտ. 15ին։ Կ'ընդունուին մի միայն գիշերօթիկ աշակերտներ, որոնք ընտանեկան կոկիկ և խնամոտ շրջանակի մը մէջ, և առաջնորդութեամբ ձեռնհաս ուսուցիչներու, հիմնական և արագ զարգացում կ'ստանան լեզուաց, (հայ., օսմ., ֆրանս. եւ պուլկարերէն՝ կամաւոր) նախնական և երկրորդական գիտութեանց, դպրութեանց և գեղարուեստի ճիւղերուն մէջ։ Տարեթոշակն է 30 օսմ. ոսկի, վեցամսեան կանխիկ վճարելի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել նամակով առ, Հիմնադիր-Տնօրէն

5—6 Գ. Պ. ՄԷՍՏՈՒՃԵԱՆ

Pensionnat «Mestoudjian»
Rue Botéva, 82.— IV VARNA
(Bulgarie)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Վանայ և Պիթլիսի նահանգաց դատական քննիչ անուանեցաւ Վանայ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ Խալիլ Խուլուսի էֆ., որուն յաջորդեց Ատանայի նախնական պատժական դատարանին նախագահ Իզզէտ էֆ., ասոր ալ յաջորդեց Մուսուլի նախնական պատժական դատարանին նախագահ Զիհնի պէյ։

—Մարտին գաւառին Նահիպ անուանեցաւ Բէյվէզայի նախորդ Նահիպ Իպրահիմ Հազգը էֆ.։ Եօզղատ գաւառին Նահիպ անուանեցաւ Նազիլլիի նախորդ Նահիպ Մուսթաֆա Շիւքրի էֆ.։

—Իւլայի Բ. աստիճան տրուեցաւ Ցունաց Պատրիարքարանին գործակատար Անտոն Իքիատիս էֆ.ի։

—Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Ցունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովին անդամ և Միլքիյէ վարժարանին ուսուցիչ Անտրիատիս էֆ.ի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ Բեյրայի Ցունաց եկեղեցւոյն քարոզիչ Տ. Եէրմանոսի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԱՑԻ ԳԻՆԸ. —«Կ. Պոլսոյ և արուարձանաց մէջ պատրաստուած հացի արդի գինն՝ յիսուն և հինգ փարա՝ որոշուելէ յետոյ ալիւրի գինն սկսաւ իջնել։ Այս օրերս Առեւտրական սենեկէն ղրկուած ցուցակէն հասկցուեցաւ թէ ալիւրի գիներն այն աստիճանի հասած են որ կարելի է հինգ փարա զեղչել։ Բաղաքապետութեան խորհուրդն իր ատեանը կոչեց հացագործներու արհեստաւորաց ժողովն և անոնց հաւանութիւնն առաւ հինգ փարա զեղչելու։ Ուստի այսօր, օգոստոս 8 էն սկսեալ, հինգ փարա զեղչուած է, որով հացագործի հացն յիսուն փարաի պիտի ծախուի և սիմիտճիներունն ալ քառասուն փարայի։ Հարկ եղածը զեկուցուած է որոց որ անկ է։»

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ընդհ. քննիչ Շաքիր փաշա անցեալ կիրակի օրը Սվազէ Երզնկա ժամներ է և քանի մ'օր վերջը Կարին պիտի ուղեւորի։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանուհի Տկն. Նէլիտով որ երեկ Ռուսիա պիտի վերադառնար Օտեսայի ճամբով, Սեւ ծովու մէջ տիրող փոթորկին պատճառաւ, յետաձգեց իր ուղեւորութիւնը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպանատան Մէկէրտա պահականաւն, որ Պէյքօզի առջեւ կը գտնուէր, Դապաթաշի առջեւ գալով երկաթ նետեց։

ԴԱՐԴԱՆԷԼԻ ԱՄՐՈՒԹԻՒՆՔ.—Նաւային Բ. կարգի զօրավար Ֆոն Հոֆէ փաշա, Թնդանօթաձիգ զօրաց Գ. կարգի զօրավար Վուտուրուս փաշա և ուրիշ մէկ քանի սպայք երէկ իրիկուն Դարդանէլ գացին, տեղւոյն ամրութեանց մասին քննութիւններ կատարելու։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ վերջին փետր. ամսոյ հաշուեկշիռը. նախորդ ամսուան հաշուեկշռին հետ բաղդատմամբ, 233,141 ոսկւոյ պակաս գումար մը ցոյց կուտայ։ Պակսած են՝ 143,432 ոսկի Կ. Պոլսոյ սնտուկին եւ մասնաճիւղերուն մէջ, 30,504 ոսկւոյ պետական արժէթուղթ և ֆրանսական, անգլիական ու գերմանական, 178,475 ոսկւոյ ուրիշ արժեթուղթեր, 26,475 ոսկի ընթացիկ-պարտական-հաշիւներ, և 159,463 ոսկի փոխատուութիւն։ Միւս կողմէ աւելցած են՝ 291,108 ոսկի գանձելի առմս, 98,300 ոսկի պետական գանձուն հաշւոյն մէջ։ Պանքաներու շրջաբերութիւնը պակսած է իբր 33,000 ոսկի, 333,000 ոսկի յառաջորդներու հաշուեկշիռներէն, մինչդեռ աւանդներն 2,042 ոսկւոյ տարբերութիւն մը ցոյց կուտան իբրեւ պակաս յունուարի հաշուեկշռին գումարէն։

ԹՈՐՓԻԼԱՆԱՒ մը, որ երէկ ժամ 10½ին կամուրջներէն դուրս կ'ելնէր դէպ ի Մարմարա երթալու համար, Բ. կամրջին առջեւ մեքենայի թեթեւ խանգարում մ'ունենալով, հոսանքէն քշուեցաւ դէպ ի Լիման Իսքէլէսի, ուստի ապա շոգեմակոյկ մը զինք քաշեց և նաւարան առաջնորդեց։

ԾԽԱԽՈՏԻ Ռեժիին յուլիսի հասոյթն եղաւ 156,000 ոսկի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ Վէզիւվ մարտանաւը Սելանիկ հասեր է։

ՀՐԴԵՀ.—Երէկ գիշեր ժամ 6½ին հրդեհ ծագեցաւ Պոլսոյ Ճէրահ Փաշա, Թաթլը Գույու փողոց, և այրեցաւ Նաֆիէ Հանըմի սեփական տունն որ ապահովագրուած չէր։ 400 ոսկի կ'արժէր։

ՄԻՒՇԻՐ Քամբոհէվլէնէր փաշա իր աղջկան հետ երէկ Գերմանիա ուղեւորեցաւ արեւելեան ճեպընթացով։

ԱՆՁՐԵՒ ԵՒ ԿԱՐԿՈՒՏ.— Անցեալ շաբթու Այտընի շրջականներն և Տրապիզոնի ու Գոնեայի մէջ տեղատարափ անձրեւ և կարկուտ տեղացեր են, եւ Այտընի նահանգին մէջ խաղողներուն մեծ վնաս պատճառեր, ու Գոնեայի մէջ չատ տուներ ողողեր են։

ԿԱՂԻՆ.—Այս տարի Տրապիզոնի նահանգին մէջ կաղինի բերքը չատ առատ է։

ԿԱՄՈՒՐՋ.—Բէօթահիա-Պրուսա և Բէօթահիա-Գարահիսարի մեծ պողոտաներուն վրայ գտնուած փայտէ կամուրջները քարաչէն պիտի չինուին, որոց չինութիւնն յանձնառուին յանձնուեր է 183,078 ղրշ.ի փոխարէն։

ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐ.—Առջի օրը Մ. Պէրտան անուն անձ մը Պուրկազէ մայրուղով քալած է նաև վագր մը, հինգ առիւծ, չորս շնագայլ, արջ մը, չուն մը, օձ մը, երկու կուղբ, վայրի այծ մը, երեք այծեամ և 3 թութակ։ Բաղաքապետութեան անասնաբոյժն ասոնց առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ գտաւ, որով ընդունուեցան։

ԱՐԿԱԾ.—Շիրքեթի 46 թիւ շոգենաւն երէկ կամուրջ հասնելուն երբ 44 թիւ շոգենաւէն կ'մօտենար, Ենիգիւղցի ձկնորս մը, Վասիլ, աճապարանօք դուրս նետուեցաւ, բայց ոտքը երկու շոգենաւուն մէջ տեղը մնալով, ճմլուեցաւ եւ տեղն եկաւ։

ՈՃԻՐ.—Առջի գիշերն Ենիգիւղի մէջ Եօրկի անուն մարդ մը գինով վիճակի մէջ իր նչանածը վիրաւորեց՝ դաշոյն մը մխելով կուրծքը։ Եօրկի ձերբակալուեցաւ։ Աղջկան վիճակը ծանր է։

ԱԶԴ.—Հայերէն, ֆրանսերէն եւ Թուրքերէն լեզուաց հմուտ անձ մը՝ որ իր բազմամեայ ծառայութեամբքն ի կրթական յարկս, ոչ նուազ օգտառոյց եղած է կրթական գործին, պատրաստ է, դիւրամատչելի պայմաններով, յանձն առնուլ որ և է պաշտօն, ուսուցչի կամ տնօրէն-ուսուցչի, ի գաւառս կամ ի Պոլիս։ 9—10

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի նախկին տեղն Սկիւտարի չուկան Մահքէմէ փողոց պալըսիկ ծխավաճառին վերի յարկը։ Կէսօրէն վերջը Բերա Կալաթա-Սէրայի վարժարանին դիմաց թիւ 200 արարքըմանն Ա. յարկ թիւ 3։ Վկայեալ եւ ծանօթ ատամնաբոյժն յանձն կ'առնու ակռայի վիրաբուժական ամէն գործողութիւնք ի հարկին թմրեցուցիչ դեղերով։ Նոր դրութեամբ կը պատրաստէ նոր եւ դէմքի յարմար առանց կեռի, առանց զսպանակի և արմատներու վրայ առանց քիմքի, պատուաստելով արհեստական ամէն ձեւ ակռայ։ Դիմողք դոհ պիտի մնան գիներու չափաւորութենէն եւ գործողութեանց կատարելութենէն։ Գչ. խորհրդակցութիւնք ձրի։ 25—53

ՏՈՔԹՈՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենաաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ անգամէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի յեղաշրջութիւն (ըստ տարիքի), ծամողութիւն, եւ ուղիղ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամհանութիւն։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Նանիի գարեջրատան վրայի յարկը ճիշդ Ջըպուգճեանց դէմ)։

Գաւառցիացի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած Խրիսովէլի փողոց ամէն օր։

Ց. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժերու, ձմեռները կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղինին։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՏԷՕՆՔԷՐՔ, 19 օգս.—Պրէ-է-ս չըրջուն մարտանաւն, որ Սէ-րէ-ֆի հետ կ'հետեւէր Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի գտնուած Բոթհ-օ զրահաւորին, պարտաւորուեցաւ Տէօնքէրք դառնալ, մեքենայի խանգարման հետեւանօք. պատճառներն յայտնի չեն։ Շրջուն զրահաւոր Տէ-բէ-է-տը-Լոմ անմիջապէս ճամբայ ելաւ Պրէ-է-սի տեղ երթալու։ Նախապէս տրուած որոշմամբ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռ այդ զրահաւորով պիտի ուղեւորէր ի Ռուսիա։ Նախագահն առջի տարին և այս տարի այդ զրահաւորով կատարեց՝ ֆրանսական ծովեզերաց վրայ իր ուղեւորութիւնը։ Տէ-բէ-է-տը-Լոմ ջուրէն վար 7.50 մեղր խորութիւն ունենալով, վախցուած էր թէ չկրնայ յառաջանալ Քրոնչդատի նաւահանգիստին մէջ ուր չատ խորունկ չէ։ Բոթհ-օ, որ 6.50 մեղր խորութիւն ունենալով աւելի նախամեծար համարուեցաւ, նոր դրութեամբ շինուած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Լրագրաց մեծ մասը, խօսելով Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի ուղեւորութեան վրայ ի Ռուսիա, կ'ըսեն թէ այս ուղեւորութիւն պիտի ծառայէ միանգամայն Ֆրանսայի շահերուն եւ Եւրոպայի խաղաղութեան։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.	24	11½
Ամէնէն բարձր գին »	24	12
Ամէնէն վար գին »	24	03½
Րումէլիի երկաթ. գոց. ֆր.	115	—
Ամէնէն բարձր գին	115	12½
Ամէնէն վար գին	114	—
ԲԱՑՈՒՄ, 8 Օգոստոս		
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.	24	09
Րումէլիի երկաթուղի ֆր.	114	50
Օսմանիյէ »	—	—
Ռէժի »	—	—
Օսմ. Պանքա »	14	35
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ. »	7	07
Երկրագործական Պանքա »	9	—
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.	3	15
Օսմ. Ապահ. ընկեր. »	4	07
Թրամուէյ բաժնեթ.	690	—
» ժուիսանս	230	—
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.	496	—
Տէրքօսի ջուրի ընկ. »	332	50
Քարափ Կ. Պոլսոյ »	463	—
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քոնսոլիտէ աւթ օրուան Օ. Ո.	4	50
» մէկ ամսուան » »	—	—
Րումէլ. երկ. աւթ օրուան » »	—	—
» » մէկ ամսուան » »	—	—
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց ղրշ.	87	07
Անգլիական ոսկի »	109	36
Բօլ Էմբէռիալ »	89	30
Մէճիտիէ արծաթ »	108	00
Րուպլի Թղթադրամ Օ. Ո.	8	59
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.	108	1/8
Փարիզ 3 » ֆր.	23	10
Ֆիօրին մանտա »	10	95

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 19 Օգոստ.		
Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Ա. Ա. Ո.	66	—
» » » Բ. »	38	25
» » » Գ. »	23	50
» » » Դ.) բաց. »	22	—
) գոց. »	22	06
Փոխառութիւն Գասապա Գ. Կ.	80	50
» Օսմ. 3½% »	99	—
Օսմ. Կայս. Պանքա »	13	63
Այտընի երկաթուղի »	14	81
Եգիպտական Միացեալ »	107	—
Անգլ. քոնսոլիտէ »	112	12
Հելլենական 5% »	29	50
Մոնոբոլ հելլենական 4% »	33	75
Թանթ » 4% »	25	—
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888 Գ.	98	50
» նոր » 6% 1892 »	94	—
Փոխան. Փարիզի վրայ »	25	33¾
Դրամագլուխ »	2	—
ՎԻԵՆՆԱ, 19 Օգոստ.		
Փոխան. Փարիզի վրայ ֆիօր.	47	62
» Լոնտոնի վրայ »	119	95
Րումէլիի երկաթուղի »	64	10
Օսմ. Ռէժի »	161	50
ՓԱՐԻԶ, 19 Օգոստ.		
Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց. ֆր.	22	32
) գոց. »	22	35
» » » Բ. »	—	—
» » » Գ. »	28	55
Օսմանիէ »	410	—
Րումէլիի երկաթուղի »	115	50
Բոխօռիգէ »	460	—
Մաքսատուն »	480	—
Օսմ. Ռէժի »	333	50
Օսմ. Կայս. Պանքա »	593	50
Ֆրանս. Թանթ 3% »	105	02
Քրէտի Լիօնէ »	792	—
Պանք տը Բարի »	869	—
Սուէզի բաժնեթուղթ »	3290	—
Եգիպտական Իւնիֆիէ »	—	—
Իտալական Թանթ »	94	57
Սպանիական արտաքին »	62	—
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	175
Դրամագլուխ »	2	—
ՊԵՐԼԻՆ, 19 Օգոստ.		
Օսմ. փոխառութիւն 1888 մարք	93	80
Րումէլիի երկաթուղի »	116	—
Անատ. երկ. պարտաթղթ. »	90	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս. »	20	290

Տոքթ. Մ. Մազլումեան պատիւ ունի ծանուցանել թէ գաւառներու մէջ բազմամեայ փորձառութիւն ստացած, այժմ վերահաստատուած է Գատըգիւղ Սազըզ Աղաճ Բուչէն փողոց։ կ'դարմանէ մասնաւորապէս ներքին և ծննդաբանական հիւանդութիւններ. կ'կատարէ վիրաբուժական ամէն գործողութիւն։ Ի դիւրութիւն Պոլսեցւոց յաճախորդաց, կ'գտնուի ամէն Գչ. և Ուրբաթ Գում-Գաբու Սղաւոն ճառաէսի Զարիֆեան դեղարանն։ Աղքատաց ձրի դարման Դչ. կէս օրէ վերջ իր տանն։ իսկ Գչ. նոյն դեղարանը։ 17-40

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ԱՄԵՆԱԴԻՒՐԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
Հեղինակ. Պետրոս էֆ. Կոբոշբէեանի

Անդամ Դիւանի Պետական Խորհրդոյ, ուսուցիչ Օսմ. լեզուի և Տեսչութեան անդամ Պէրպէրեան Վարժարանի

1. Ամելի վէ Նազարի Ուսուլը Դըչ. Սըէֆ 5
2. Ուսուլ վէ Մինթէխապաթը Զէպանը Ֆարիսի 4
3. Նիւմունէի Էտէպիյաթը Օսմանիյէ վէ մալիւ.թը Ֆէննիէ 4
4. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճէմէ Բ. Տարի 2
5. Րէհնիւմայի Գըրաաթ վէ Թէրճէմէ Ա. Տարի 1 20
6. Րէհնիւմայի Գըրաաթ Ա. Տարի (ձեռագիր) 1 20
7. Իլավէլի Սարֆը Օսմանի (տեսական և գործնական) 5
8. Մունթէխապաթ Իւմէրիտէ (հաքծոյ. լրագր. գրուածոց) 3
9. Նէվվէսիթէ (ձեռագիր նամականի) 3
10. Նոր Բերակ. Օսմ. լեզուի (ձեռագրով հանդերձ) 1
11. Մէշգ Եախսոտ Խութութը Օսմանիյէ (հինգ տետր) Օսմ. գեղագրութեան տետր 0 20
12. Իսար Իմլա Եախսոտ Տողրու Եաղմագ Ուսուլը 3
13. Թարիխ վէ Նիւմունէի Էտէպիյաթը Օսմանիյէ (Պատմութիւն Օսմ. Մատենագրութեան) որ մաս առ մաս պիտի հրատարակուի. մէկ տետրը 1

Վերոյիշեալ գրքերն ամէն գրավաճառաց քով կ'գտնուին, մանաւանդ Պալէնց Գրատունը։ Մեծ քանակութեամբ գնողներ ուղղակի պէտք է դիմեն հեղինակին։ 4—12

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. Իրատէով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորքախա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ։

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (Հին Մաքսատան դէմը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՏՈՐ ԲԼԵՔԸՆ

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1828
ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ — ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆՔ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15, ԻՒՐ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ			ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ		
Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000	Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000
Պահեստ	»	7,650,000	Պահեստ	»	104,500,000
Թղթապանակի մէջ	»	69,246,000	Ապահովագրութիւնք	»	250,000,000
Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	16,000,000	Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	17,750,000
Հատուցուած վնաս	»	176,000,000	Հատուցուած վնաս	»	65,000,000

Ընկերութեան դրամատունն է Օսմ. Կայս. Պանքան.
Մանրամասնութեանց համար դիմել առ մասնաւոր Տնօրէն Տ. ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Ղալաթա, Քարաքէօյ Եէնի-Խան Ա. յարկ։
Կենաց ճիւղին Տեսուչ, ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլ և Արեւելքի միջեւ ամիսը երկու անգամ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3574
Էդրուրիա	7718	Մարաթոն	2403
Սէրվիա	7391	Ագլաա	2393
Ուրանիա	7268	Սարակոսա	2166
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2246
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մորոգգօ	1855
Ալէբբօ	2143	Պրիթիշ Քուին	735
Քէտար	1876	Քարինթիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5598
Գադալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Գոթնիա	4531	Լուքանիա	12950

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒՐ գործակատար
Ալիքսիանոս խան, թիւ 4 Ղալաթիա

ԳԱՒ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ—Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ԱՏԱՆԱ.—Միսաք էֆ. Գազազեան։ ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ. Պ. էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Սինանեան. ԷՆԿԻՒՐԻ— Համբարձում էֆ. Չնողեան. ԷՐԶՐՈՒՄ—Տեարք Ինճիճեան եղբարք. ԹՕԳԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեանց. ԻԶՄԻՐ—Կարապետ էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԵՐԴ— Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ— Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶՈՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈԴՈՍԹՕ—Միհրան էֆ. Անանեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ—Հայկ էֆ. Թայքէսէնեան. ՏՐԱՊԻԶՈՆ— Սահակ էֆ. Եմճէքճեան։

THE LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1852 ԻՆ
ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ
Lancashire Insurance Buildings
Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ ևն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր աստիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով։

Նոր հաստատած պայմանագրութեան տեսակ։

Տիեզերական ապահովագիր անժխտելի. Առանց ի ճորման և շահուց մասնակցութեամբ.

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) Պօնտ Սելլէր և Ընկ. Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ
ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862 ԻՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. Ո.
ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՕՊԸՐԹ ՖԻՆՑԷԼ
Հէզլէնեան, Թ. 2–3, Վօյվօտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։
Քննիչ ԹԷՕՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

ԿՈՋՄՈՋ Յ. ՊԷՅԻԿՃԵԱՆ
(ԿՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիյէ փողոց, Նուրըլլ Օթէլի կից, Քէօփրիւլիւ Թաճի (նախորդ Տուլոնը Ուամպիէրի) դիմացը Թիւ 12.

Կօշիկներու սոյն գործարանը կ'մրցի ճաշակի մասին. Նախնական նիւթերը Ֆրանսական ընտիր գործարաններէ բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ճաշակով, ամառնային և ձմեռնային ամէն տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ։ Մասնաւորութեամբ կ'զգարմանէ (նաւըր) կոչկոռ ունեցող ոտքեր. Մասնաւոր կօշիկ պատրաստելով կ'հանգստացնէ կաղ ոտքեր և մանկտիներու օրօրոցի մէջ ծռած ոտքերուն մէկ զոյգ կօշիկ պատրաստելով ապագայ անպատեհութենէ բոլորովին զերծ կ'պահէ։ Կ'վաճառէ արժան և ոչ աժան գներով։ 20—10

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԹ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անզգամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։ Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան շրջանի խանգարումներ, հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցնէ ոյժերու կորուստն որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութեանց ապաքինման մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ հրաշալի է։ Մելամաղձութեան ախտանիշք կ'աներեւութանան հրաշալի արագութեամբ։ ՏՔԹ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կենդանական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, ժրութիւն եւ միտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Ախորժաշամ է, կը զտէ և կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ որ վարժութիւնն հիւանդը շատոնց կը կորսնցնէր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղիք կանոնաւորապէս կը գործեն։ Դէմքը կը սկսի լեցնալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքը շողուն, մորթը պայծառ գոյն մը կ'առնու, մազերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տքթ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն շիշերուն մէջ որք բրիտանեան կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** վրան փորագրուած։ Այս դեղին յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ կեղծ դասարք եւ նմանողներ։ Մեծ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՍՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԽԱՆ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պանդոկանոցին քով, Կալաթա-Շիշլի թրամվէյներու կայարանը, թիւ 95 եւ 97։

ՌԷՅՆՕԼՏԻ ԿՈՒԹ ՍՊԷՍԻՖԻՔ

Կը բուժէ կաթուածը, յօդացաւերը, կողացաւն եւ բոլոր ջղային ցաւերը։ Աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղը ճանչցուած է կաթուածի, յօդացաւի, կողացաւի դէմ։ Մէկ անգամ առնել բաւ է քանի մը ժամու մէջ զգալի ամոքում առաջ բերելու։ Մեծ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն։ Լոնտոնի նշանաւոր Տր. Տէլի կը գրէ. «Բիչ մը առնել Ռէյնօլտի ԿՈՒԹ ՍՊԷՍԻՖԻՔԸ տուի հիւանդներուս եւ կը փութամ ըսել որ միշտ լաւ արդիւնք տեսայ։ Կը հաստատեմ որ ասի շատ ազդեցիկ դեղ է։» ՀՐԱՀԱՆԳ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ.— Պէտք է անօթի փորանց, պառկելէ անմիջապէս առաջ ու առանց խառնուրդի խմել զայն։ Սկսելու է 40 կաթիլէ, որ կրնայ հետեւեալ գիշերը 60ի բարձրանալ եւ այսպէս հետզհետէ մինչեւ 120ի։ Մեծ եւ փոքր քանակութեամբ ու շիշերով կը ծախուի մեր Թուրքիոյ միակ ներկայացուցիչ ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԽԱՆԻ անգլիական ընդհանուր մթերանոցը, 95 եւ 97, Նիւ-քուէք Գալըրըրմ, Վօյվօտա, Կալաթա-Շիշլի թրամվէյներու կայարանը, Պանկանոցին քով։ ՏԱՆՕԹ.—Սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ անգլիական եւ ամերիկեան դեղեր։

ՖՐԴՔ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվըրփուլ և Արեւելքի միջեւ բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ամէրիքան	10500	Էճիբշեան	3500
Քէստրիան	10500	Բըրժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Փոլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծորճիան	8000	Անատոլիան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալպանիըն	2500
Վիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ծալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վալօնիան	3700	Օրօրդօ	800
Յօվինիան	3700	Լիսպոն	800
Ծապիան	3500		

Շոգենաւերը, նաւ. Թըրքըլ յառաջիկայ Շր. ամսոյս 9/21ին Լիվըրբուլ կ'երթայ Իզմիրի ճամբով։

Լէոպոլտ Ն. Նաւ. Սմիրնէրս ամսոյս 15/27 ին Օտեսայէ դառնալով շուտով պիտի երթայ Լիվրբուլ։

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը ղրկել շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Մէրճէմէ Ալի փաշա խան, թիւ 1 Ղալաթիա

Հրատարակուելու համար յղուած կամ նամակ ղրկողները կ'խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն։ Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ յապաղում և դժուարութիւն կ'ծագի։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,, ՕՐԱԳՐՈՑ
Կ. Պոլիս, Nº 38, Պապը Ալի ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (55)

ԺՕՐԺ ՕՆԷ
ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ
ՏՕՔԹՕՐ ՌԱՄՕ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

Պառաւ Ռօզալին հետ կը պատրաստէր խանձարուրները, սաւանները, ցնճղակները, շապիկները։ Բարիկին մեծ վաճառատուներուն հետ յարատեւ յարաբերութիւն ունէր, աղքատաց հագուստները զեղչեալ գիներով ձեռք բերելու համար։ Բուրդէ փոքրիկ քօթանակներ կը շինէր, և գտակներ, վերարկուներ, շապիկներ կը ձեւէր զորս դժուաթեան քայլելու աշխատանոցը կը ղրկէր։ Ամբողջ վարչութիւն մը իր խնամոց յանձնուած էր և իր պարտականութիւնը կը կատարէր կարգաւորութեամբ, գործունէութեամբ և գոհունակութեամբ զորս տեսնողն հաճոյք կ'զգար։ Մարդոց վրայ ազդեցութիւն ի գործ կը դնէր, և կարող ու անվեհեր կերպարանքով մը կը կարգադրէր, կը հրամայէր, կը յանդիմանէր, իր տրամադրութեան տակ ունեցած պաշտօնեաները կատարելապէս կառավարելով։

Յաճախ, առաւօտուն, Թալվան կուգար կ'օգնէր իր սանուհւոյն բաշխումներուն։ Սպասելու սրահին մէկ անկիւնը կը տեղաւորուէր, ուրկէ կարգաւ կ'անցնէին հիւանդները, տկարները, և կը հիանար կը միտար այս չարաճճի աղջկան անվեհեր համարձակութեան և ժպտուն ու շնորհալի վարմունքին առջեւ։ Ատրիէն սակայն տասնեւվեց տարեկան ըլլալու մօտ էր, և փոքրիկ աղջիկ մը ըլլալով հանդերձ, օրիորդ մը կը դառնար։ Իր գեղեցկութիւնը կ'աւելնար զարմանալի կերպով մը։ Եւ միայն Թալվան չէր որ կը տեսնէր զայս և կը հիանար անոր վրայ։

Ռամոյի աշակերտը, Ռոպէր Սէրվան, երկար ատենէ ի վեր փոխած էր իր ընթացքն հանդէպ իր մանկական բարեկամուհւոյն։ Այլեւս չէր կատակեր, չէր խնդար, անոր հետ չէր ընկերանար ազատօրէն, ինչպէս երբեմն։ Զգուշաւոր էր, աւելի ծանրաքարոյ, բայց ոչ նուազ փութկոտ։ Երբ հիւանդանոցէն դառնար, ուր ներքին էր, իր ուսուցչին հրամանին տակ ծառայելու, մինչ փոքր ծաղկեփունջ մը կը բերէր Ատրիէնի՝ բայց այլեւս չէր համբուրեր զայն, ինչպէս յանցեալում։ Միայն ձեռքը կը սեղմէր, և իր մատներուն ճնշումը նոյնքան փափուկ էր որքան համբոյրը։

Ռոպէր շատ նշանաւոր տղայ մ'էր. ամէն մրցումներու մէջ պսակուոր հանդիսացած և արագաբար դեր-ուսուցչական վկայական ստանալու վիճակի մէջ էր։ Ռամոյէ ստացած էր՝ բուռն ճաշակ մը բնալուծութեան համար, և միկրոբեան կարգին մէջ արդէն ըրած էր շահեկան զննութիւններ։ Ծարտար վիրաբոյժ, նախամեծար կը համարէր սակայն բժշկութիւնն որոյ ասպարէզն աւելի ընդարձակ ըլլալով, իր հետաքրքրութեան կ'ընծայէր փորձելի աւելի բազմաթիւ գիւտեր։ Աղքատ և որբ էր և մայրն ալ մեռած՝ այն հիւանդութենէն որոյ դէմ Ռամօ կը պաշտպանէր զայն ա՛յնքան տարիներ, ոչ մէկէն սպասելու բան մը ունէր։ Բայց անդամակազմ, խելացի ու աշխատասէր էր։ Հաւատք ունէր ապագային վրայ և անվեհեր կը հետեւէր իր ճամբուն։

Իր ուսուցիչը, միւս կողմէ, իրեն համար կը հարթէր այդ ճամբան, վասն զի բժշկական սահմանին մէջ ամենակարող էր։ Երբ հարուստ հիւանդի մը վրայ վիրահատական գործողութիւն մը կատարէր, իրեն հետ կը տանէր Ռոպէրն և հոն կը թողուր զայն, դարմանները փոխելու և պատահական խառնակութեանց վրայ հսկելու համար։ Այս վստահութեան պաշտօնները շատ շահաբեր էին, և երիտասարդ Տոքթորին դրամական դժուարացուցիչ վիճակի մէջ էր։ Ռամոյի տան մէջ երբեւ իր տան մէջ էր, զի դրեթէ հոն մեծցած էր։ Թալվան դեռ երբեմն անոր ականջէն կը բռնէր, ինչպէս կ'ընէր երբ պզտիկ էր, և արդէն շատ ժամանակ չկար որ պառաւն Ռօզալի այլեւս անոր հետ եղակի դէմքով չէր խօսեր։ Ռոպէր իր վարպետին մեծ համբաւին հովանւոյն տակ կ'ապրէր, անոր աշխատակից ու ընտանեկան մտերմութեան մէջ։ Եւ նոյնքան հիացում որքան անձնուիրութիւն կը տածէր մեծանուն մարդուն համար որուն կը պարտէր ամէն բան։ Զայն պաշտպանելու համար իր կեանքը պիտի տար, բայց ծերուն աւելի Ատրիէնի հօրը քան թէ մեծայարգ վարպետին սիրոյն պիտի զոհէր իր կեանքը։

Խորին, ամբիծ, անպայմանի սէր մը, մին այն տղայութեան սէրերէն որք կեանքն ի բուռն կը տեւեն, կը լեցնէր իր սիրտն։ Եթէ իրեն հարցնէր թէ երբէ՞ն ի վեր կը սիրէր գեղանի աղջիկը, պիտի չփոթէր պատասխանելու։ Պիտի ըսէր. «Միշտ սիրած եմ զայն։ Չեմ յիշեր որ սիրելու այդ սերէն թափուր զգացած ըլլամ երբեք։ Ցորմէ հետէ աչքերս բացուած են, կը տեսնեմ զայն եւ հիանալի կը գտնեմ։ Անկարելի է ինձ ըմբռնել կեանքն առանց անոր, եւ եթէ ճակատագիրն ուզէ որ նա անհետանայ, ինձ ուրիշ բան չի մնար ընել եթէ ոչ անոր հետեւիլ, վասն զի աշխարհս ամայի պիտի ըլլայ ինձ համար։»

Սակայն և այնպէս երբեք չէր արտասանած խօսք մը որ կարենար կասկածել տալ գեղանի աղջկան թէ կը սիրէր զինքը։ Իր սէրը խոստովանելու հարկը բնաւ չէր ներկայացած իր միտքին։ Ի՞նչ բանի օգուտ ունէր խօսիլը։ Միթէ Ատրիէն չէ՞ր ըմբռներ իր միտքն առանց իր բացատրութեան։ Թէեւ գեղանի օրիորդն իրեն որ և է խոստում չէր ըրած, սակայն ինքը կանխաւ վստահ էր անոր վրայ։ Չէր ընդուներ որ Ատրիէն իրմէ զատ ուրիշին վրայ կը խորհէր։ Կատարեալ վստահ և սիրտն հանգիստ էր և երջանիկ կ'ապրէր այս տխուր, մըռայլ, լուռ բնակարանին մէջ, զի կը գտնէր զուարթ, հնչական եւ խնդափայլ, վասն զի հոն կը լսէր Ատրիէնի ձայնը, վասն զի հոն կը տեսնէր անոր ժպիտը։

Ը.

Ռամոյի գրասենեկին մէջ, Թալվան նստած էր վառարանին անկիւնը, տաքնալով այն կրակին որ տարւոյն ի բուն կը վառէր, մինչեւ իսկ երբ գարնան պատուհանները բացուած ըլլային։ Տոքթորն իր բարեկամին ընդունէր էր գլխոյ բարեւով մը և նորէն սկսեր էր կարդալ տեղեկագիր մը։ Լուսանցքներուն վրայ մատիտով քանի մը ծանօթութիւններ նշանակեց, յետոյ թուղթերն անդին հրելով, թիկնաթոռը դարձուց մէկ ոտքին վրայ, ժամացոյցին նայեցաւ և ըսաւ.

—Ի՞նչ շուտ կէս օր եղեր է։

—Այո՛, եւ քանի՞ հիւանդ նայեցար։

—Տասներկուքի չափ։ Պէտք է որ նախաճաշէն առաջ հագուիմ, վասն զի այսօր քննութեան հրաւիրուած եմ դպրոցը։ Ուստի շնորհ ըրէ, զանգակը հնչեցուր։

Թարգմանեց Բ. Մ. ՓՈԶԱՃԵԱՆ (Շար.)